

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**12-14 YAŞINDAKİ ERGENLERDE ALGILANAN ANNE
BABA TUTUMLARI BENLİK ALGISI ve PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIK**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Rojda GÜNDÜZ ALGÜNERHAN**

**Enstitü Ana Bilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı:Psikoloji**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Selçuk ASLAN

ŞUBAT-2017

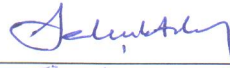

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

12-14 YAŞINDAKİ ERGENLERDE ALGILANAN ANNE
BABA TUTUMLARI BENLİK ALGISI ve PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Rojda GÜNDÜZ ALGÜNERHAN

Enstitü Ana Bilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı: Psikoloji

“Bu tez 24/02/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / ~~Oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Trd. Dos. Dr. Selçuk Aslan	Başarılı	
Trd. Dos. Dr. Sema Yigitler	Başarılı	
Trd. Dos. Dr. Elay Muthu	Başarılı	

BEYAN

“12-14 yaşındaki ergenlerde algılanan ana baba tutumları benlik algısı ve psikolojik sağlamlık” konulu tezimin yazılmasında bilimsel etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Rojda GÜNDÜZ ALGÜNERHAN

24.02.2017

ÖNSÖZ

Bu tezi yazma sürecinde yardımını esirgemeyen, danışmanım Yrd.Doç. Dr. Selçuk ASLAN'a değerli katkı ve emekleri için çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Çalışmanın gerçekleşmesinde ve veri toplanmasında bana yardımda bulunan okul idarecilerine, öğretmenlere ve katılımcı olan öğrencilerime çok teşekkür ederim. Çalışma sürecini fikir alışverişinde bulunduğum arkadaşlarım Feyza Alya TURAN, Ayça ARDIÇ ÖZER ve Ali Rıza ÖZER'e teşekkür ederim.

Bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim annem ve babama; beni sürekli motive eden, desteklerini esirgemeyen değerli kardeşlerime sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca tezimi hazırlama sürecinde her zaman yanımda olan, sonsuz destek ve sevgisi için sevgili eşim Emin ALGÜNERHAN'a teşekkür ederim.

Rojda GÜNDÜZ ALGÜNERHAN

24.02.2017

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1:KURAMSAL ÇERÇEVE 5

1.1.Aile Kavramı ve Ana Baba Tutumları	5
1.1.1. Aile Kavramı	5
1.1.2. Ana Baba Tutumları	6
1.1.3. Ana Baba Tutumlarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar	12
1.2. Benlik Kavramı	14
1.2.1. Benlik Algısı	15
1.2.2. Ana Baba Tutumunun Benlik Algısına Etkisi.....	17
1.3. Benlik Algısı ile İlgili Araştırmalar.....	18
1.4. Psikolojik Sağlamlık.....	19
1.4.1. Risk Faktörleri.....	21
1.4.2. Koruyucu Etmenler	22
1.4.3. Bireysel Koruyucu Etmenler.....	23
1.4.4. Çevresel Koruyucu Etmenler	23
1.5. Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Araştırmalar	24

BÖLÜM 2:YÖNTEM 27

2.1. Araştırmanın Modeli	27
2.2. Evren ve Örneklem.....	27
2.3. Veri Toplama Araçları.....	27
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	27
2.3.2. Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ).....	28
2.3.3. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği.....	28
2.3.4. Sosyal Karşılaştırma Ölçeği (SKÖ).....	29
2.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	29

BÖLÜM 3:BULGULAR.....	31
3.1. Ergenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	31
3.2. Bağımlı Değişkenler (Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı, Psikolojik Sağlık) Arası İlişkiler.....	33
3.2.1. Bağımlı Değişkenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	33
3.3. Regresyon Analizi Sonuçları.....	35
3.3.1. Ana Baba Tutumlarının Sosyal Karşılaştırma Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	35
3.3.2. Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlık Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	37
3.4. Gruplar Arası Karşılaştırmalar.....	38
3.4.1. Gelir Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma), Psikolojik Sağlık Düzeyi Farklılıkları.....	38
3.4.2. Anne Eğitim Düzeyine Göre Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma ve Psikolojik Sağlık Düzeyine İlişkin Farklılıklar.....	40
3.4.3. Anne Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar.....	42
3.4.4. Baba Eğitim Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar.....	44
3.4.5. Baba Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar.....	46
3.4.6. Kardeş Sayısına Göre Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar.....	48
3.4.7. Yakın Arkadaş Sayısına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar.....	49
3.4.8. Yaş Değişkenine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar.....	50
3.4.9. Cinsiyet Değişkenine Göre Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar.....	52

BÖLÜM 4: SONUÇ ve ÖNERİLER.....	54
KAYNAKÇA	61
EKLER.....	73
Ek-1 Kişisel Bilgi Formu	73
Ek-2 Sosyal Karşılaştırma Ölçeği	74
Ek-3 Ana Baba Tutum Ölçeği.....	75
Ek-4 Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği	78
ÖZGEÇMİŞ.....	79

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Ergenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	31
Tablo 2: Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Dağılımı.....	32
Tablo 3: Ergenlerin Yakın Arkadaş Sayısı Düzeyine Göre Dağılımı	33
Tablo 4: Ana Baba Tutum Düzeylerine İlişkin Dağılımlar ve Puan Ortalamaları.....	33
Tablo 5: Sosyal Karşılaştırma ve Psikolojik Sağlık Düzeyleri Puan Ortalamaları	34
Tablo 6: Bağımlı Değişkenler (Anne Baba Tutumları, Sosyal Karşılaştırma, Psikolojik Sağlık) Arasındaki İlişkiler	34
Tablo 7: Ana Baba Tutumlarının Sosyal Karşılaştırma Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	35
Tablo 8: Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlık Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	37
Tablo 9: Gelir Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Farklılıklarına İlişkin Anova Sonuçları	38
Tablo 10: Gelir Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı(Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Farklılıklarına İlişkin Anova Sonuçları.....	39
Tablo 11: Anne Eğitim Düzeyine Göre Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeyine İlişkin Farklılıklar	40
Tablo 12: Anne Eğitim Düzeyine Göre Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeyine İlişkin Farklılıklar.....	41
Tablo 13: Anne Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	42
Tablo 14: Anne Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı(Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları.....	43
Tablo 15: Baba Eğitim Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	44
Tablo 16: Baba Eğitim Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	45
Tablo 17: Baba Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	46

Tablo 18: Baba Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Sosyal Karşılaştırma ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	47
Tablo 19: Kardeş Sayısına Göre Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları.....	47
Tablo 20: Kardeş Sayısına Göre Benlik Algısı(Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları.....	48
Tablo 21: Yakın Arkadaş Sayısına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	49
Tablo 22: Yakın Arkadaş Sayısına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	49
Tablo 23: Yaş Değişkenine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	50
Tablo 24: Yaş Değişkenine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları.....	51
Tablo 25: Cinsiyet Değişkenine Göre Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	52
Tablo 26: Cinsiyet Değişkenine Göre Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları	53

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Ana Baba Tutumlarının Sosyal Karşılaştırma Düzeyini Yordamasına Yönelik Sonuç Modeli	36
Şekil 2: Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlık Düzeyini Yordamasına Yönelik Sonuç Modeli	37

ÖZET

Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: 12-14 Yaşındaki Ergenlerde Algılanan Ana Baba Tutumları Benlik Algısı ve Psikolojik Sağlık	
Tezin Yazarı: Rojda GÜNDÜZ ALGÜNERHAN Danışman: Yrd.Doç.Dr. Selçuk ASLAN	
Kabul Tarihi:	Sayfa Sayısı: vii (7) + 73 (Tez) + 7 (Ek)
Anabilimdalı: Psikoloji	Bilimdalı: Psikoloji
<p>Bu çalışmanın temel amacı 12-14 yaş aralığındaki ergenlerde algılanan anne baba tutumlarının benlik algısı ve psikolojik sağlık durumuna etkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmada İstanbul'un Esenler ilçesindeki öğrencilerden veri toplanmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak 250 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çocuk ve ergen psikolojik sağlık ölçeği, sosyal karşılaştırma envanteri, algılanan ana baba tutumları ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada tanımlayıcı istatistikler, anova, t-testi, korelasyon, regresyon analizleri kullanılarak bulgular elde edilmiştir.</p> <p>Araştırmada algılanan ana baba tutumları ile psikolojik sağlık ve benlik algısı arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Demokratik ana baba tutumunun psikolojik sağlığı ve benlik algısını olumlu yordadığı sonucuna varılmıştır. Ana baba tutumunun puanları ile benlik algısı ve psikolojik sağlık puanlarının demografik değişkenlere göre(cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-babanın eğitim düzeyi, anne-babanın yaşı, ekonomik gelir, bireyin yakın arkadaş sayısı) farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmış, önerilere yer verilmiştir.</p>	
Anahtar Sözcükler: ana baba tutumu, psikolojik sağlık, benlik algısı, ergenlik	

ABSTRACT

Nişantaşı Üniversity Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Tezin Başlığı: Perceived Parental Attitudes in 12-14 Year Old Adolescents Self-Perception and Resilience	
Tezin Yazarı: Rojda GÜNDÜZ ALGÜNERHAN Danışman: Yrd.Doç.Dr. Selçuk ASLAN	
Kabul Tarihi:	Sayfa Sayısı: vii (7)+ 73 (Main body)+7 (App.)
Anabilimdalı: Psychology	Bilimdalı: Psychology
<p>The main purpose of this study is to examine the effect of perceived parental attitudes on self-perception and resilience of adolescents aged between 12-14 years, according to some variables. In this research, the data were gathered from the students of Istanbul's Esenler district. 250 people voluntarily participated in the survey. Resilience scale of children and adolescents, social comparison inventory, perceived parental attitudes scale and personal information form were used as data collection tools in the study. Findings were obtained using descriptive statistics, ANOVA, t-test, correlation, as well as regression analysis.</p> <p>In the study, a significant relationship was identified between perceived parental attitudes and resilience, and self-perception. It is concluded that a democratic parental attitude has positive impacts on the resilience and self-perception of the adolescents. The parental attitude scores, self-perception and resilience scores were compared according to demographic variables (sex, age, number of siblings, education level of parents, parent's age, economic income, number of close friends of the individual) in order to observe whether the results of these scores change as a result of a change in these variables. The results of the study are discussed in the light of the related literature and the recommendations are included.</p>	
Keywords: Parental attitude, resilience, self-perception, adolescence	

GİRİŞ

Aile, çocukların yaşamının başladığı ilk çevre, davranış ve tutumların şekillendiği yerdir. Çocuğun ilk toplumsal çevresi ailedir. İletişim becerisi ailede kazanılır. Ana babanın çocuk yetiştirirken çocuğa yaklaşımı ve yetiştirme tarzı çocuğun toplumsal gelişimini olumlu ya da olumsuz etkilemekte ayrıca ana baba çocuğu için model de olabilmektedir (Eripek, 1982).

Ana baba tutumu; ana babaların, çocuğun psikolojik kişilik ve toplumsal gelişimlerinde, kendi değer yargılarına göre tepki gösterme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Yavuzer, 1998). Yılmaz (1993)'a göre çocuk için ana baba tutumları çok önemli olup çocuğun davranışlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu etkinin görüldüğü alanlardan biri de çocuğun psikolojisidir.

Masten ve Coatswort (1998) psikolojik sağlamlığı, bireyin karşısına çıkan zorluklara uyum gösterme becerisi olarak tanımlamışlardır. Psikolojik sağlamlık, bireylerin zorlu durumlar karşısında gösterdiği uyum ve bu zorlu durumlarla başa çıkabilme yeterliği olarak tanımlanmaktadır (Akt. Kararımak, Siviş-Çetinkaya, 2011). Psikolojik sağlamlıkla ilgili etmenlerden birisi de benlik algısıdır.

İnsanın kendisini ve çevresini algılaması anlamına gelen benlik, tutum ve davranışları etkilemektedir. Çünkü insan kendisini ve çevresini algıladığı şekilde tepkide bulunmaktadır ve bu algılamada kendi görüş açısını etkileyen temel etmenlerden biri olan benlik kavramı davranışlarının temelidir. Benlik kavramı ruh sağlığıyla yakından ilgilidir. Kişinin benlik algısı ne kadar olumluysa ruh sağlığı da o kadar yerinde demektir (Kaya,1997). Benlik algısı ise bireyin kendisi hakkında sahip olduğu inanışlar ve düşünceler bütünü, başka bir deyişle "ben kimim?" sorusuna verdiği cevap olarak ifade edilmektedir (Taylor, Peplau ve Sears, 2000). Ergen için benlik algısı ergenin kendine bakış açısı ve kendisi hakkındaki değerlendirmelerinin tümüdür (Kulaksızoğlu,1998). Benlik algısını etkileyen birçok etmen bulunmaktadır.

Coopersmith benlik algısının olumlu ilerlemesinde etkisi olan dört faktörden bahseder. Bunlar:

1. Bireyin, önemseydiği diğerlerinden gördüğü değer,
2. Bireyin geçmişteki başarıları, ait olduğu yerler ve yetenekli olduğu durumlar.,
3. Bireyin, başkaları tarafından yapılan yorumlara ve eleştirilere verdiği yanıtlar,

4. Bireyin, belirlemiş olduğu amaçlara ulaşma düzeyi (Akt. Merter, 2013).

Bu araştırmada ergenlerin algıladığı ana baba tutumunun benlik algısı ve psikolojik sağamlık ile ilişkisine değinilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada 12-14 yaşındaki ergenlerde ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağamlık arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada ayrıca ergenlerin algıladıkları ana baba tutumlarının psikolojik sağamlık ve benlik algısı düzeylerinin cinsiyet, yaş, ana baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, yakın arkadaş sayısı değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenecektir. Bu araştırmanın problem cümleleri şöyledir:

1-Bağımsız değişken olarak ele alınan (cinsiyet, yaş, ana baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, yakın arkadaş sayısı) ile bağımlı değişkenler (algılanan ana baba tutumu, benlik algısı, psikolojik sağamlık) arasında bir ilişki var mıdır?

2-Algılanan ana baba tutumları ile benlik algısı arasında ilişki var mıdır?

3- Algılanan ana baba tutumları ile psikolojik sağamlık düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

4- Benlik algısı ile psikolojik sağamlık düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

5-Algılanan ana baba tutumları benlik algısını yordamakta mıdır?

6-Algılanan ana baba tutumları psikolojik sağamlığı yordamakta mıdır?

7- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağamlık düzeyleri, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

8- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağamlık düzeyleri, yaş gruplarına göre farklılaşmakta mıdır?

9- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağamlık düzeyleri, annenin eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

10- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri, babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

11- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

12- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri, aile gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

13- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri, ana baba yaşı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

14- Algılanan ana baba tutumları, benlik algısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri, yakın arkadaş sayısı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın nemi

Algılanan ana baba tutumlarının ergenlik döneminde çocuklar üzerindeki etkisinin ergenlik dönemi bunalımlarını çözümlemede oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ergenlik dönemi duygusal yoğunluğun yaşandığı, duygudurumların değişiklik gösterdiği bir dönemdir. Ana baba tutumları ergenin benlik algısını ve psikolojik sağlamlığını doğrudan olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Araştırmalara göre çocuğun gelişiminde en olumlu etki bırakan demokratik ana baba tutumunun ergenin psikolojik sağlamlığını arttırdığına ve benliğine karşı olumlu bakış açısı geliştirmesini sağladığına işaret etmektedir.

Bu kapsamda yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu araştırma ile ergenlik dönemi bunalımlarına çözüm getirecek bakış açıları geliştirmesine katkı sağlayacak değişkenler arası ilişkiler incelenmiştir. Bu anlamda alana katkı sağlayacağı, gerek ana baba eğitimlerinde gerekse çocukların eğitiminde belirlenecek politikalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmada belirlenen sınırlılıklar aşağıda sıralanmaktadır.

1-Araştırma İstanbul ili Esenler ilçesi Ayvalıdere Ortaokulu 12-14 yaşındaki öğrenciler ile sınırlıdır.

2- Araştırma sonuçları veri toplama araçlarının ölçtükleri özelliklerle sınırlıdır.

3- Araştırma, 2016 yılından elde edilen verilerle sınırlıdır.

4-Araştırmanın demografik değişkenleri cinsiyet, yaş, ana baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, yakın arkadaş sayısı ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmada varsayılan sayıtlar aşağıda sıralanmaktadır.

1- Araştırmaya katılan öğrencilerin anket formunu gerçek duygu ve düşüncelerine uygun olarak yanıtladıkları varsayılmaktadır.

2-Araştırmada kullanılan ölçeklerin ele alınan bağımlı değişkenleri bütün boyutlarıyla ölçtükleri varsayılmaktadır.

Tanımlar

Ana Baba Tutumları: Ana ve babaların çocuklarının toplumsal, ruhsal ya da kişilik gelişimlerini etkileyebilecek nesne ya da durumlara olumlu veya olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Yavuzer, 1998).

Benlik Algısı: Bireyin nasıl birisi olduğuna ilişkin algılarını ifade etmektedir (Ferrer ve ark. 2005). Ergenin kendine yönelik düşüncelerinin tamamını yansıtmaktadır (Kulaksızoğlu, 2004).

Psikolojik Sağlamlık: Sorunlar yaşayan veya stresli bireylerin dayanıklılık düzeylerindeki bireysel farklılıklarını ifade etmektedir (Rutter, 1987).

BÖLÜM 1:KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Aile Kavramı ve Ana Baba Tutumları

1.1.1. Aile Kavramı

Toplumun en küçük parçası olan aile, doğumdan önce başlayıp yaşamın sonuna kadar etkisini sürdüren toplumsal bir birimdir (Eripek, 1982). Özgüven (2001)'e göre aile; psikolojik, sosyolojik ve biyolojik ihtiyacı karşılayan ve bilgileri gelecek nesillere aktaran bir kurumdur.

Sosyalleşme sürecinde, çocuğun ilk sosyal çevresi olan ailesinde, ana babanın çocuğa karşı sergilediği davranış ve tutumlar çocuk için çok önemlidir. Çocuk aile içinde sosyalleşmeyi öğrenirken ayrıca özdeşim kurma yoluyla ana babasını rol model almaktadır (Yavuzer,1993).

Kişilik gelişimi sırasında çocuk, ailesinden kendine yakın bulduğu kişiyle özdeşim kurmakta bu kişide genellikle anne, baba, teyze, amca gibi aile içinden ve kendisinden yaşça büyük bir kişi olmaktadır. Çocuğun model aldığı kişinin sorunlu bir kişiliğe sahip olması, çocukta da benzer davranışların görülebilmesine neden olacaktır. Nitekim bir suçta bulaşmış gençlerle yapılan bir araştırmada; suçlu gençlerin aileleri veya yakın akrabaları arasında %54 oranında hükümlü olduğu görülmüştür (Yavuzer,1993). Çocukların kişilik gelişiminde aile çok fazla etkiye sahip olup, çocukta görülebilecek sorunlarda aile en önemli etkendir (Aydın, 2004).

Aile, çocuğun sosyallik becerileri ve kişiliğini geliştirme sürecinde etkili olan önemli bir kurumdur. Ana babanın, çocuk yetiştirme biçimleri, bilgi ve beceri öğretme yöntemleri, benimsettikleri değerler, uyguladıkları ödül ve cezalar, çocukların kişilik gelişimini etkilemektedir (Yıldız ve Bıçakçı, 2004). Ailenin çocuğa kazandırmak istediği davranışlar sonraki yıllarda çocuğun değerlerini oluşturmaktadır. Çocuğun içinde yer aldığı diğer çevreler (okul, arkadaş vs.) de çocuğun düşünce yapısını ve tutumlarını etkileyebilmektedir fakat değer yargılarının ve tutumların oluştuğu ilk yer ailedir (Yavuzer,1993). Bu süreçte ergenlik ayrıca incelenmelidir.

Williamson ve Campell(1985)'a göre ergenlerin toplumsallaşması açısından aile birincil önemdedir. Aile; değer, norm, davranış ve alışkanlıkların gelecek nesillere aktarılmasında toplum ile birey arasında köprü konumundadır. Aile büyükleri ergene kişilik gelişiminde model olur. Fakat ergenlerin aileden

öğrendikleri, ana ve baba tutumlarına bağlıdır (Hanımoğlu, 2010). Ergenin karşılaştığı sorunları çözebilme yetisi ve ergenlik döneminde yaşanan bunalımlı süreci sağlıklı bir şekilde atlatabilmesi aile içi ilişkilerine bağlıdır. Çocukluk döneminde temel güven duygusu geliştirmiş ve sevgi ile büyütülmüş çocuk daha sonraki yaşantılarında karşılaştığı problemlerini rahatlıkla çözebilir. Çocuklukta kurduğu olumlu iletişim problem çözme becerisini artırır (Yavuzer,1993).

1.1.2. Ana Baba Tutumları

Ana baba tutumlarını açıklamadan önce tutum kavramını netleştirmekte fayda vardır. Tutum bireye yüklenen ve onun psikolojik bir nesneye ait düşünce, duygu ve davranışlarını belirleyen genel bir eğilim biçiminde tanımlanmaktadır. Tutumlar açık olarak gözlenemeyen ancak bireyin genel davranış eğilimlerini yansıtmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1999). Genel olarak tutum bireyin çevresindeki herhangi bir duruma veya varlığa karşı ön eğilimlerinden oluşmaktadır. Tutum bir insan veya insanlar topluluğuna karşı tepki eğilimi olabileceği gibi, soyut kavramlar olan çatışma, barış ortamı ve sonsuzluk gibi konuları da içerebilmektedir. Tutum oluşumu için doğrudan bir deneyim yaşanması gerekmez. Tutum nesnesine ilişkin dolaylı yaşantılar (çevreden duydukları, kitle iletişim araçları) da tutumların oluşumunda etkili olabilir (Baysal ve Tekarslan,2004).

Ana baba tutumu ise ana babaların, çocuğun çeşitli alanlarda gösterdikleri tepkilere kendi değer yargılarına göre gösterdikleri tepki eğilimini yansıtır (Yavuzer, 1998). Baumrind, ana babaların çocuk yetiştirirken sergilediği tutum ve davranışları demokratik, yetkeci ve izin verici olmak üzere üç kategoride incelenmiştir (Akt: Sümer ve Güngör, 1999). Bu kategoriler ilerleyen kısımlarda açıklanacaktır.

Diğer yandan tutumlar, ana-babaların davranış şekillerine ve kendi ana babalarıyla iletişim kurma tarzlarına göre de anlamlandırılmaktadır (Aydın,2004). Kendi çocukluğunda ana babaları tarafından yeteri kadar ilgi görmeyen, baskıyla büyüyen ana babaların çocuk yetiştirme tutumları olumsuz olabilmektedir. Ana baba tutumlarının geçmiş deneyimleri etkili olur. Ana baba olmadan önce çocuklarına ilişkin hayalleri temelinde doğduktan sonra beklentileri karşılamayan çocuğa karşı kabul edilmeme tavrı geliştirebilirler. Toplumsal değerler de ana babaların çocuk yetiştirme biçimlerinde etkili olabilmektedir. Ana baba olarak, çocuğa karşı

görevlerini yerine getirdiklerini düşünen bireylerin tutumları, çocuk yetiştirme konusunda kendini yetersiz hisseden ve nasıl davranacağını bilmeyen ana babaya oranla daha başarılı ve olumludur. Çocuk sayısı ve cinsiyet memnuniyeti de ana baba tutumunda etkili olmaktadır (Yavuzer,1993).

Ana baba tutumları, çocuğun ruhsal ve toplumsal gelişimini önemli düzeyde etkilemektedir. Bireyin kişilik yapısının dengeli ve uyumlu olması, içinde yaşadığı ailenin yaklaşımına bağlıdır. Çocuğun ana babasıyla ilişkisinde onlara duyduğu güven çocuğun ilerleyen dönemlerde kuracağı ilişkilerinin temelini oluşturur. Çocukların sağlıklı kişilik gelişimi için sevgiye dayalı demokratik ana baba tutumu önerilmektedir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005). Çocukların davranışlarının şekillenmesinde en güçlü etmen ana baba tutumudur (Yarapsanlı, 2011).

Ana baba tutumlarındaki farklılık çocuklarda farklı etkiler yaratabilmektedir (Ceral ve Dağ, 2005). Bu tutum farklılıkları çocukların ana babalarına bakış açısını da şekillendirmektedir (Yılmaz,2001). Çocukların da ana babalarından birincil ihtiyaçlarının karşılanması, güven duymak, takdir edilmek, kendisine saygı duyulduğunu ve değer verildiğini hissetmek, sevgi ve ilgi görmek gibi beklentileri vardır (Yavuzer, 2005).

Ailede sevgi ve ilginin demokratik tutumla birleştiğini hissedebilen çocuklar bağımsızlık duygusu geliştirir ve sosyal ilişkilerinde daha başarılı olurlar. Baldwin ve Watson'ın araştırmalarında da görüldüğü üzere, demokratik ailelerde sevgiyle büyüyen çocuklar arkadaş ilişkilerinde başarılı, kendini kolayca ifade edebilen, yaratıcı, aktif ve otokontrol becerisi gelişmiş çocuklar olmaktadır (Yavuzer,1993). Buna karşın daha yetkeci ve sert tutumlarla karşılaşan çocuklarda saldırganlık ve içedönük davranışlar görülmekte, kendini ifade etmekte zorlanmalarla karşılaşmaktadır (Yavuzer, 1993).

Ana babalar çocukları bağımsız hareket etmeye başladığında onları destekleyip, zorlandıklarında elinden tutup yanında olduğunu hissettirirse çocukta bağımsızlık duygusu gelişir. Aksi takdirde çocuğu başarısızlıklar karşısında cezalandırırsa, değersiz gözle bakarsa ve tutarsız davranışlarda bulunursa çocukta bağımlı kişilik gelişir (Yavuzer,1993).

Baumrind, ana baba tutumlarını otoriter, serbest ve demokratik tutum olarak gruplamıştır. Yörükoğlu da benzer olarak, çocuğa karşı ana baba tutumlarını baskıcı, aşırı hoşgörülü ve demokratik tutum ve davranışlar olarak sınıflandırmaktadır

(Yörüköglü, 1998). Kuzgun ve Eldeleklioğlu'na (2005) göre ise üç tür ana baba tutumu vardır. Bunlar; otoriter tutum, koruyucu-istekçi tutum ve demokratik tutum olarak ele alınabilir. İzleyen bölümde bu kategoriler izah edilecektir.

1.1.2.1. Yetkeci (Otoriter) Ana Baba Tutumu

Yetkeci tutumun temel niteliği ana babanın çocuğuna gösterdiği baskıdır. Çocuğun ana babaya koşulsuz itaat etmesi beklenir ve ana baba kendisini çocuğun tek hâkimi görür (Kulaksızoğlu,2009). Yetkeci tutumu benimseyen ailelerde çocuk baskı altındadır ve ana babanın kurallarına aykırı davrandığında ceza alır. Çocuk ve ana baba arasında korkuya dayalı bir ilişki vardır (Erbil, Divan ve Önder, 2006).

Yetkeci ana babalar çocuğun davranışlarını sürekli kontrol eder, yönlendirir, kendi ölçütlerine uydurmaya çalışır. Çocuk ana babaya itaat etmelidir ve onların düşüncelerini mutlak doğru kabul etmelidir. Çocuklar ana babalarının isteklerinin dışına çıktıklarında cezalandırılacaklarını bilirler, bu nedenle çoğunlukla itaatkar bir tutum sergilerler (Kulaksızoğlu,2009). Bazıları da isyankar tepkiler geliştirebilir (Yavuzer,1996). Böyle ana babaların katı kuralları bulunur ve çocuklar bu kurallara uymak zorundadır. Kurallar kızarak, sesini yükselterek ve fiziksel cezalar yoluyla uygulanır (Whirter ve Acar,1998). Otoriter tutumu benimseyen ana babalar çocuğu kendi düşüncelerindeki şekle sokmak için çabalarlar. Çocuk sürekli denetim altındadır. Çocuğun doğrularından çok yanlışları üzerinde durulur ve düzeltmeye çalışılır (Yörükoglu, 1994).

Yetkeci tutumla büyüyen çocuk ilerleyen yaşlarda toplumda ciddi sorunlar yaşayabilir. Girişimde bulunmak istediğinde suçluluk duyguları yaşayabilir; seçimlerinde zorluk yaşar, kendini göstermesi gerektiğinde zorlanır ve fikirlerini açıklamakta zorluk çeker. Bu davranışlar da çağdaş toplumlarda kusur olarak değerlendirilebilir (Geçtan,1996).

Çocuğun fiziksel cezaya maruz kalması ve öfkesini bastırması pasif saldırganlığa sebep olur. Çocuk saldırganlık güdüsünü çevresindeki zayıf bulduğu bireye yöneltebilir. Ailede güçlüden zayıfa, erkekten kadına, büyükten küçüğe doğru saldırganlık olduğunda aile üyeleri arasındaki sevgi bağı yerini korku ve öfkeye bırakır. İletişim tek yönlü olup güçlü olan emir cümleleriyle konuşur. İzlediği modellerin yaptığı fiziksel cezalandırma çocuğun saldırganlığı öğrenmesine neden

olur. Bir suç işlediği için dövülen çocukta suç işledim sonuncunda dayak yedim cezamı çektiğim için ödeşik düşüncesi oluşur ve tekrar aynı davranışı yapma eğilimi görülebilir. Bu çocuklar otoriteye karşı boyun eğen, kendinden istenenin fazlasını yapan, çekingen, güçsüz bireylere karşı saldırgan ve otoritenin baskısı kalktığında isyankâr ve hiçbir kurala uymayan bir kişiliğe sahip olurlar. Çocuğun doğası gereği gidermesi gereken merak duygusu ve özerk hareketliliği bastırılmış olur (Kulaksızıoğlu,2009).

Yetkeci tutum, kişiliğin hiçe sayılması, çocuğun özgüvenini sarsmak demektir. Özellikle geleneksel ailelerde yetkeci tutumun yaygın olduğu görülmektedir (Yavuzer, 1996).

1.1.2.2. Koruyucu-İstekçi Ana Baba Tutumu

Ana babanın aşırı derecede koruyucu tutumu, çocuğa ihtiyaç duyulduğundan daha çok denetim ve özen göstermesi olarak tanımlanmaktadır (Yavuzer, 1996). Aşırı koruyucu ana babalar hem kuralcı hem de destekleyici olurlar. Bu ana babalar düşmanca algıladıkları çevreye karşı çocuklarını koruduklarına inanırlar (Whirter ve Acar, 1998).

Aile içinde ana babanın çocuğa sürekli müdahalesi vardır. Çocuk yetişkin olduğunda dahi ailede kendi kararlarını verebileceği bir ortam söz konusu değildir. Çocuğun özerklik talepleri göz ardı edilip onun adına kararlar verilebilir ve bunun ana baba hakkı olduğu düşünülür. Bu tutuma sahip ana babalara göre ana baba çocuk için elinden gelen her şeyi yapmalı, çocuk da ana babasına minnettar olmalıdır. Ana babanın bu tür davranışları çocuğun bireyselleşmesi önünde bir engel işlevini görür. Böyle yetişen çocukların girişimcilik ruhuna sahip olmadığı, bağımsız davranmadıkları ve yaşamları süresince ona kol kanat gerebilecek birine ihtiyaç duydukları görülmüştür (Kulaksızıoğlu,2009).

Aşırı koruyucu anne, iki yaşlarında çatal kaşık kullanabilen çocuğa 8-9 yaşlarına gelse de eliyle yemek yedirir, onunla birlikte uyur. Bu davranışlarıyla çocuğunu sevdiğini ve ilgili davrandığını düşünür. Ancak anne bu davranışlarıyla kendi duygusal yalnızlığını gidermekte ve mutsuzluğunu örtmektedir (Yavuzer, 1996). Annelerin aşırı koruyucu tutumuna toplumda sıkça rastlanmaktadır. Aşırı koruyucu tutum başkalarından destek bekleyen, bağımlı hale gelmiş ve problemlerini kendisi çözemeyen birey yetişmesine neden olmaktadır (Alisinanoglu, 2003).

Diğer yandan aşırı koruyuculuk çocukta şımarmaya da neden olabilir ve çocuk ana babasını kendi istekleri doğrultusunda kullanmaya başlayabilir. Bu çocuklar şımarık, bencil, başkalarına hakkına saygı göstermez olurlar ve bitmek bilmeyen istekleriyle çevresindeki insanları usandırır. Çocuklar çevresindeki diğer insanlara da ana babalarına karşı takındıkları tutumu sergiler ve insanları kendi emelleri için kullanırlar (Özdoğan, 2004).

Bu şekilde yetişen çocuk, başkalarına bağımlı, özgüveni yetersiz, duygusal yönden hassas olan bir kişi olabilir. Bağımlılık ilerleyen yıllarda da kendini gösterebilir, çocuk aynı koruma duygusunu en yakını olan eşinden de isteyebilir. Bağımlılık yaşam boyunca sürebilir. Çocuğun psiko-sosyal gelişimi olumsuz etkiler ve yeterlik duygusuna engel olur (Yavuzer, 1996).

1.1.2.3. Demokratik Ana Baba Tutumu

Çocuklarına karşı demokratik tutum sergileyen anne babalar çocuklarını yönlendirirken akılcı davranırlar. Bu tutumda ana babalar çocuğunun bağımsız kişilik kazanması için çocuğu birey olarak kabul edip, ona değer verirler(Kulaksızoğlu,2009). Çocuğa karşı anlayışlı, esnek ana babalar çocuklarda olumlu duygusal, toplumsal ve bilişsel gelişmenin önünü açmaktadır. Bu ana babalar engellemekten çok kabul edilebilir sınırlarla çocuğuna özgürlük verirler. Bütün bunlar çocuğun çevresini tanıırken kaygılanmasını engeller, kişilerarası ilişkilerde başarılı olmasını sağlar (Yavuzer, 1996).

Demokratik ailede; çocuk birey olarak kabul görür, sevgi ve saygı koşulsuz sunulur, çocuklar kendi kararlarını verebilirler ve çocuklara deneme yanılma yoluyla öğrenme ortamı sağlanır. Kabul görebilecek davranışların da belirli sınırları vardır. Bu sınırlar dışında çocuk özgür ve söz hakkı olan bir birey olarak görülür (Alisinanoglu, 2003; Öztürk,1990). Aile çocuğunun yeteneklerini ortaya çıkarabilmek için yardımcı olurken çocuğun kendini gerçekleştirmesine izin verir. Çocuğun temel ihtiyaçlarının yanı sıra aile koşulsuz sevgi sunar. Böyle bir ailede çocuk aile sevgisinden mahrum kalmayacağını bilir ve fikirlerini açıkça ifade edebilir. Ana babalar çocuğuyla birçok paylaşımda bulunur ve onlara değer verirler (Kulaksızoğlu,2009).

Demokratik ana baba çocuğun isteklerine karşı onaylayıcı, kabul edici bir tutum içindedir, çocuğunu sürekli kontrol etmekten kaçınır (Kuzgun, 1972). Eşler

çocuklarına karşı ortak tutum içindedirler. Çocuklara küçük yaştan itibaren sorumluluk alma duygusu öğretilir ve bir işi başarmanın verdiği keyif gösterilir (Kulaksızoğlu,2009). Bunun yanında yaşamda karşılaşılabileceği sorunlar ve başarılar hakkında bilgi verilir, yol gösterilir. Ana babasının bu iniş çıkışları cesaretle aştığını gören çocuk sorunlar karşısında dünyanın sonu gelmiş algısına kapılmaz (Geçtan, 1996). Başarısızlıklar cezalandırılmaz, başarı takdir edilir. Fiziksel ceza uygulanmaz (Kulaksızoğlu,2009).

Demokratik ana babaların çocukları arkadaş canlısı, sosyal ve çevrelerini aktif deneyimlemeye yatkındırlar. Toplumsal konularda girişken tutum sergilerler. Genellikle yaratıcı, bağımsız ve başarılıdırlar (Whirter,Voltan ve Acar, 1995). Ana babaya göre çocuğu disipline etmenin yolu sevgiden mahrum bırakma değildir. Sevgi ve hoşgörü ana babanın koşulsuz sunması gereken davranışıdır. Demokratik ailelerde yetişen çocuğun güven duygusu gelişir, kendini gerçekleştirebilen ve düşüncelerini ifade edebilen bir birey olur (Kulaksızoğlu,2009).

1.1.2.4. İlgisiz ve İhmalkar Ana Baba Tutumu

İlgisiz tutum sergileyen ailelerde çocuğun, sınırları belirlenmeksizin serbest davranma imkanı vardır. Çocuğa doğru ve yanlışlar öğretilmesine rağmen sınırları belirgin değildir (Yörükoglu, 1994). Bu tür aileler çocuğuna kural koyamazlar (Whirter ve Acar, 1998).

Orta yaşın üzerinde çocuk sahibi olan annelerde, kalabalık ailede büyükanne ve büyükbabalar tarafından büyütülen çocuklarda bu tutumun yansımaları sıkça görülür. Çocuk ailede insiyatif sahibidir ve aile bireyleri çocuğun isteklerini yerine getirirler. Aşırı hoşgörü sonucu çocukta bencillik gelişir. Çocuk aile üyelerinin kendisine hizmet etmesini bekler ve dikkat çekmeye çalışır. Bu çocuklar toplumsal ortamlara uyumda başarısızlık gösterirler (Yavuzer,1996). Bu ana babalar otorite kurmayı başaramazlar (Geçtan, 1996).Ana babaların çocuğa karşı sınırlarını belirleyememe çocukta davranış problemlerine yol açar. Çocuk arkadaş çevresini örnek alarak büyür (Salk, 1995).

İhmal, ana babanın çocuğuna karşı sorumluluğu olan koruma ve bakım görevlerini yerine getirmemeleri şeklinde tanımlanır. İhmal davranışları; çocuğun sağlığına gerekli özeni göstermemek, günlük bakımını özenli yapmamak, rehberlik etmemek, terk etmek, barınma ortamı sağlamamak, beslenme ve eğitimine önem

vermemek, sorunlu davranışlar gösterdiğinde çözüm aramamak, duygusal açıdan çocuğa sevildiğini hissettirmemek, yani onu kabul etmemek şeklinde geniş bir davranış ranjında ele alınabilir. İhmalkar ana babaların çocukları içe dönüktür ve yetişkin rolü almada zorlanırlar (Whirter, Voltan ve Acar, 1985).

1.1.3. Ana Baba Tutumlarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Bülbül (2014), Ergenlerde algılanan ana baba tutumları ile onların yakın çevresine karşı psikolojik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında kız öğrenciler ana babalarını erkek öğrencilerden daha demokratik olarak bildirmiş erkek öğrenciler ise ana babalarını kız öğrencilerden daha otoriter olarak tanımlamışlardır.

Kuzgun (1972) “ana baba tutumlarının kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi” konulu araştırmasında, demokratik tutumun, çocuğun kendini gerçekleştirmesinde en doğru yaklaşım olduğu, otoriter tutumun çocuğun gelişmesinde engelleyici tutum olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Örgün (2000) demokratik ailede yetişen çocukların benlik algılama düzeylerinin yüksek, otoriter ve koruyucu-istekçi aile ortamında yetişen çocukların benlik saygılarının düşük olduğunu ifade etmiştir.

Torucu (1990), yaptığı çalışmasında demokratik ana baba tutumunun benlik saygısını olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Baldwin (1995) araştırmasında, demokratik ana baba tutumunun çocuğun kişilik gelişimini olumlu etkilediğini ifade etmiştir.

Ceral ve Dağ (2005) araştırmasında algılanan ana baba tutumu demokratik olan çocuklarda, otoriter ve ihmalkar olan çocuklara göre daha az psikolojik belirti görüldüğünü ifade etmiştir.

Yılmaz (2007), yaptığı çalışmada yetkeci tutum sergileyen ana babaların, çocuklarının kişiliğini olumsuz etkilemekle kalmayıp, akademik başarı ve sosyal ilişkilerini de olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Çocuklarına karşı açıklayıcı tutum ve davranış gösteren, yetkeyi baskı yapmadan kullanan ana babaların çocukları yetkeci ana babaların çocuklarından sosyal gelişim, yeterlik, başarılı olma ve

özgüven bakımından daha yüksek puan almışlardır. Ayrıca çalışmasında babanın eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutum sergilediğini bulmuştur

Şendoğdu'nun (2000) çalışmasında, aşırı koruyucu annelerin çocukları annelerini dayakçı, sert ve kuralcı olarak algılanmışlardır. Koruyucu annelerin çocuklarına sevgiyi şartlı sunduklarını ve uslu olması durumunda sevgi gösterdiklerini belirtmiştir.

Eldeleklioğlu (1996), üniversite öğrencilerinin algıladığı ana baba tutumu ile mantıklı ve bağımsız karar verme süreçleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre ana baba tutumunu demokratik algılamayanların mantıklı karar verme becerisi ana babalarını yetkeci olarak algılayan ergenlerden daha başarılı bulunmuştur. Demokratik aile ortamında yetişen ergenlerin mantıklı karar verme becerileri otoriter ve koruyucu aile ortamında yetişenlerden daha yüksek düzeyde saptanmıştır.

Bu dönemde ana baba tutumunu etkileyen bir diğer değişken de ana baba eğitim düzeyidir. Durmuş (2006), ana babaların eğitim düzeyi ile çocuklarına yönelik tutum ve davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Okulöncesi öğrencilerinin velileriyle çalışmış ve araştırma sonucunda ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça aşırı koruyucu ve otoriter tutum ve davranışların azaldığı görülmüştür. Ayrıca ilkökul mezunu ana babalar aşırı koruyucu ve otoriter iken üniversite mezunu ana babaların eşitlikçi, açıklayıcı tutum içinde olduğu tespit edilmiştir. Zengin (2008) ana baba tutumları çalışmasında, babanın eğitim düzeyi arttıkça çocukların babalarını daha fazla demokratik algıladıklarını ifade etmiştir.

Özyürek'in (2004) kırsalda ve kentte yaşayan ana baba tutumlarını incelediği araştırmasında eğitim düzeyinin artmasıyla aşırı koruyuculuk ve otoriter tutumların azaldığını bulmuş, ana baba tutumlarının yaşa bağlı olarak değişmediği gösterilmiştir. Bunun yanı sıra çalışan annelerin daha yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip olduğu, çalışmayan annelerin ise daha otoriter ve koruyucu bir tutuma sahip olduğu bulunmuştur.

Bu dönemde ana baba tutumunu etkileyen bir diğer değişken de aile gelir düzeyidir. Demiriz ve ark. (2007), çalışmasında gelir düzeyi alt grupta olanlarda fark anlamlı bulunmuştur. Bu ailelerde annenin daha geçimsiz davrandığı ve sıkı disiplin uyguladığı saptanmıştır. Aktaş (2011) çalışmasında, ana baba tutumlarının ve alt boyutları ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını ifade etmiştir.

Bu dönemde ana baba tutumunu etkileyen bir diğer değişken de kardeş sayısıdır. Sertelin (2003) ana baba tutumlarıyla ilgili çalışmasında kardeş sayısının artmasıyla annenin koruyucu istekçi tutumunun arttığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca kızların erkeklere göre ailelerini daha koruyucu istekçi algıladıklarını belirtmiştir. Gökçedağ (2001) ana baba tutumlarıyla ilgili çalışmasında, kardeş sayısı fazla olan ailelerde otoriter ana baba tutumunun arttığını saptamıştır.

Bu dönemde ana baba tutumunu etkileyen bir diğer değişken de cinsiyettir. Yılmaz (2009) çalışmasında kızların anne baba tutumlarını, erkeklere göre daha demokratik algıladığı, erkeklerin anne baba tutumlarını kızlara göre daha otoriter ve koruyucu-istekçi algıladığı belirtmiştir.

1.2. Benlik Kavramı

Benlik kavramı ile ilgili düşünceler Yunan filozoflarına kadar dayanmakta olup (Gergen, 1971); James'in "Psikolojinin Temelleri" isimli eserinde kendilik kavramını tanımlamasıyla, benlik kuramcılarının dikkatini çeken bir konu olmuştur. Benlik kavramını ayrıntılı olarak araştıran ilk psikolog William Jamestir. James'in öncülüğünde 1890'lı yıllardan beri benlik kavramı ile ilgili incelemeler önemli gelişmeler göstermiştir (Aktaş, 2014).

Benlik kavramı, bireyin kendisine yönelik algı ve değerlendirmelerine ilişkin görüşlerini yansıtmaktadır. Bireyin kendine bakış açısı ve davranışını belirleyen değer, amaç ve ideallerin örgütlü bir bütünü olarak da tanımlanmaktadır (Özoğlu 1976; Aktaran: Kulaksızoğlu 2009). Benlik kavramı bireyin kendisi ile ilgili düşüncelerini, algılarını, değerlendirmelerini kapsar ve kendini nasıl gördüğünü açıklar ancak benlik kavramı her zaman gerçeği yansıtmayabilir. Birey kendini herhangi bir konuda yeteneksiz görüyorken, o aslında o konuda yetenekli olabilir. Yani benlik kavramı gerçekte olduğundan daha çok bizim kendimize bakış açımızı ifade eder (Cüceloğlu, 2004).

Hümanistik kuramın kurucularından Maslow'un, insan güdülenmesi kuramında benlik bilinci yani benlik kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Maslow'a göre insan, doğası gereği sürekli mutluluğu arayıp bu doğrultuda seçimler yapar.

Bireyin karar verebilme gücü benlik kavramıyla ilişkilidir. Benlik kavramıyla birey iyiye ve mutluluğa ulaşmaya çalışmakta, kendini gerçekleştirme amacıyla nasıl birisi olduğuna karar vermektedir (Cüceloğlu, 2004).

Teşneli (2007)'ye göre benlik kavramı, kişinin kimliği, ilgileri, yetenekleri, sınırları, amaçları, değerleri v.b. gibi kendiyile ilgili tüm görüşlerinin, duygu ve tutumlarının zihinsel tablosudur. Teşneli benlik kavramını üçe ayırır. Bunları bireyin kendisi ile ilgili inançlarını içeren “algıladığı benlik”, başkalarının birey hakkındaki düşüncelerini ve inançlarını içeren “başkalarının gözündeki benlik” ve ulaşmak istediği nokta olan “ideal benlik” olarak açıklar.

Benlik kavramı, bireyin kendisine yönelik algılarının, bireysel atıflarının, geçmiş yaşantılarının, gelecek amaçlarının ve toplum içindeki rollerinin bireyin zihnindeki “ben” olarak açıklanmasıdır. Bireyin bu kapsamda sahip olduğu benlik şemaları algılarını ve değerlendirmelerini etkiler. Her bireyin benlik kavramı kendine özgü şemalardan oluşur (Aydın, 1996).

Erikson'a göre benlik kişiliğin bağımsız ve güçlü bölümüdür. Birey kimliğini kazanmak, çevresinde egemenlik kurma ihtiyacı doğrultusundaki hedeflerini tatmin edebilmek amacındadır. Erikson'a göre benliğin birincil görevi kimlik oluşturup onu korumaktır. Erikson kimliği geçmiş ve gelecekle bütün içinde süreklilik duygusunu da içeren içsel bir durum olarak ele almaktadır (Burger, 2006).

Benlik kişiliğin öznel yanını oluşturup kişinin kendine yönelik algısı ve kendini değerlendirme biçimidir. Benlik bireyin amaç ve beklentileri, değer yargıları, inanç ve kişilik özelliklerinden oluşur. İnsanın kendine ilişkin görüşleri ve kendini algılayış biçimi olan benliğini tanıması; kim olduğu, neler yapabileceği, değer yargıları, inançları, amaçlarını sorgulayarak mümkündür (Köknel,2005).

1.2.1. Benlik Algısı

Benlik algısı, kişinin kendini nasıl algıladığını ifade etmektedir (Ferrer ve ark. 2005). Budak (2002) benlik algısını kişinin bilinçli olma ve farkındalık düzeyi ile açıklamaktadır.

Psikanalitik kuramda benlik kişiliğin bilinçli yanını oluşturan ego kavramı ile açıklanır (Bacanlı,2006). İd, haz ilkesine göre yani kişisel tatmin temeline göre hareket ederken, ego, mantıklı olarak kişiyi düzene sokar ve idin doyumuna yönelik isteklerini dengeleyici, dizginleyici rol oynar (Freud, 2002). Aslında ego(benlik) gerçeklik ilkesiyle hareket ederek idin dürtülerini tatmin etmekle görevlidir. Fakat bunu içinde bulunulan koşullara uygun olarak yapar (Burger, 2006). Kişiliğin üçüncü boyutu olan süperego, kişinin sahip olduğu kültürel, ailevi, toplumsal kurallar bütünü olarak kişiliğin vicdani yönüdür. Yapılabilecekleri sınırlayıp kural koyar (Burger, 2008).

Erikson benlik algısında, kişinin kimlik oluşturma sürecindeki kazanımlara ve çevresi üzerinde hakimiyet kurma ihtiyacını tatmin etme düzeyine vurgu yapar. Benlik gelişimini yaşam boyu devam eden bir süreç olarak ele alır. Adler yaşamın ilk birkaç yılının benlik gelişimi için önemli olduğunu ve bu süreçte ana babaların etkisinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Çocuk için gelecekteki hayatında sorun oluşturabilecek iki ana baba davranışını çocuğu şımartma ve ihmal etme olarak belirtmiştir. Rogers, potansiyelini tam olarak kullanan kişilerin benliğini tanıyıp seçimlerinde kendi ilgi ve değerlerini göz önünde tuttıklarını ifade etmiştir. Bu kişiler kendi duygularına güvenirlir ve başkalarına göre daha yoğun yaşarlar (Burger, 2006).

Kişinin ulaşmak istediği benliğiyle sahip olduğu benlik arasındaki farkın fazla olması benlik algısını olumsuz etkilemekte, bireyin yetersizlik duygusu hissetmesine neden olmaktadır. Bazen gerçekten başarılı bir öğrencinin ailesi tarafından sürekli yüksek başarı standardı konması ve çocuğun bu düzeye ulaşamaması sonucunda, kendi yeteneklerini küçümsemesi gibi benlik algısını olumsuz etkileyen süreçler söz konusudur. Benlik algısının olumlu olması çocuğun kendini değerli, yeterli ve başarılı algılamasına bağlıdır (Kılıççı, 1992)

Benlik algısını etkileyen bir diğer benlik tutumu da kendini kabuldür. Allport'a göre sağlıklı tutum kişinin bütün yeterli ve yetersiz yanlarını gerçekçi olarak algılaması; yaşamda karşılaştığı güçlükleri yeterli yanlarıyla çözmesi, yetersiz yanlarını da kişiliğinin parçası olarak kabul etmesidir. Benliğini kabul eden kimse yetersizliklerinin farkında olup, iç dünyasında çaresiz veya dış dünyasında insanlara düşman olmaz (Rappoport,1972; Kılıççı,1981). Rogers (1951) terapilerinde kendini

kabul eden bireylerin bu duyguyu başkalarına transfer ettiklerini ifade etmektedir. İzleyen bölümde benlik algısı ile ana baba tutumları arasındaki ilişkiler ilgili yazın çerçevesinde özetlenecektir.

1.2.2. Ana Baba Tutumunun Benlik Algısına Etkisi

Bireyin benlik algısının olumlu ya da olumsuz algılanmasında etkili etmenlerden biri de hiç kuşkusuz ana baba tutumlarıdır. Cooley'e göre kişiler arası ilişkilerde oluşan benlik "ayna benlik" olarak tanımlanır ve toplumsallaşma sürecinde kazanılır. Mead'e göre birey toplumsallaşırken yetişkinleri gözleyerek onların tutumlarını benliğine katar. Kişi öncelikle olarak ailesi daha sonra da toplumsal çevresinde gözlemlediği davranışları içselleştirir. Sherif bu benlikte çocuğun ana babası, arkadaşları ve öğretmenleriyle etkileşimleri sonucu gelişen toplumsal ve psikolojik değerlerin öneminden bahsetmektedir. Benlik kavramında sosyal çevrenin, en fazla da ana babanın etkisi söz konusudur. Çocuk ilk olarak ana babasını model alır. Ana baba ve sosyal çevreden aldığı geribildirimleri kişiliğine katar ve giderek kendini onların gözünden değerlendirmeye başlar. Ana baba ve arkadaşları çocuğa olumlu sıfatlarla yaklaşıyorsa olumlu benlik algısı, olumsuz sıfatlarla yaklaşıyorsa olumsuz benlik algısı gelişir. Kendine bakış açısı olumsuz olan çocukta güvensizlik duygusu gelişir ve kendine güveni azalırken olumsuz bir benlik algısı oluşur. Çocuğun olumlu bir benlik algısı oluşturabilmek için ana babanın esnek ve hoşgörülü olması, aile içi ilişkilerin güven verici sevgi ve saygı temelinde olması gerekir (Kaya,1997). Ersanlı'ya göre çocuğun ana babasıyla ilişkisi olumlu ise kendine bakış açısı da olumlu olur ve yeteneklerini keşfeder; ilişki olumsuz olduğunda ise engellenme ve yetersizlik duygusu hisseder (Ersanlı, 1991). Özetle ana baba tutumunun demokratik olduğu ailelerde çocuğun benlik algısının otoriter, koruyucu, ilgisiz olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır (Morgan,1984)

Benlik algısıyla ilgili önemli etmenlerden biri de toplumsal karşılaştırma sürecidir. Bireyin kendisini diğerleriyle karşılaştırarak çeşitli boyutlarda değerlendirmesi kadar ana babanın yaptığı karşılaştırmalı değerlendirmeler de önemlidir.

1.3. Benlik Algısı ile İlgili Araştırmalar

Gökalan (2000), çalışmasında, ana baba eğitim düzeyinin yüksek olmasının ve sosyo-ekonomik durumun yüksek olmasının benlik algısını olumlu etkilediğini tespit etmiştir. Ancak kız öğrencilerin benlik algısı duruma göre daha düşük olabilmektedir.

Kuzgun (1972) çalışmasında benlik algısı ile anne baba tutumu arasındaki ilişkiyi incelemiş ve aralarında anlamlı ilişkiler bulunduğunu, demokratik ailelerde çocukların benlik algılarının, ilgisiz ve otoriter ailelerdeki çocuklardan göre daha yüksek düzeyde olumlu olduğunu bulmuştur.

Kılıççı (1981) 482 öğrenciyle yaptığı çalışmasında, aile tutumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmış, ana baba tutumunu demokratik algılayanların kendini kabul düzeylerinin ana babalarını ilgisiz, otoriter ve tutarsız tanımlayanlardan anlamlı düzeyde yüksek çıktığı görülmüştür. Kendini kabul düzeyinin yüksekliği olumlu benlik algısı olarak ele alınmış olup, ana babasını demokratik olarak tanımlayan öğrencilerin benlik algısının anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ifade etmiştir.

Bu dönemde benlik algısını etkileyen bir diğer değişken ergenin yaşıdır. Eccles ve Midgley (1990) çalışmasında yaş ile benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ergenlik dönemindeki bireylerde benlik algısı ve akademik motivasyon, küçük çocuklara oranla daha olumsuz bulunmuştur.

Bu dönemde benlik algısını etkileyen bir diğer değişken de ane ve babanın eğitim düzeyidir. 12- 14 yaş aralığındaki çocuklarla yürüttüğü çalışmasında çocukların anne babalarının eğitim düzeyleri ile benlik algısı arasında bir ilişki bulunmadığını ifade etmiştir. (Bencik,2006)

Bu dönemde benlik algısını etkileyen bir diğer değişken de ergenin cinsiyetidir. Vidinlioğlu'nun (2010) tarafından yapılan çalışmasında benlik algısı düzeyleri bakımından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Ceylan (2013) tarafından yapılan çalışmasında cinsiyet ile benlik algısı arasında bir farklılaşma olmadığını saptamıştır. Yenidünya (2005) tarafından yapılan çalışmasında benlik algısı ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşmadığını ifade etmiştir.

184 öğrenci ile yürütülen bir diğer araştırmada cinsiyete göre benlik saygısı düzeyinin anlamlı fark göstermediği bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça benlik saygısının arttığını saptamıştır (İkiz, 2000).

Benlik algıları üzerinde etkili olduğu gösterilen bir diğer etmen de arkadaş sayıdır. Öngay'ın (1998) benlik algıları üzerinde bazı değişkenlerin etkilerini incelediği çalışmasında arkadaş sayısının çocukların benlik algısını etkilediği gösterilmiştir. Ayrıca benlik algısı puanlarının ailenin gelir düzeyi açısından karşılaştırılması sonucunda benlik algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ve yaş ile benlik algısı arasında bir farklılık bulunmadığını ifade etmiştir.

Haktanır ve Baran (1998) tarafından yapılan çalışmada, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyde algılanan ana baba tutumlarının çocukların benlik algıları düzeyleri arasında anlamlı fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmada çocukların alt ya da üst sosyo-ekonomik düzeyde olmalarının benlik algısında anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür (Haktanır ve Baran, 1998).

1.4. Psikolojik Sağlamlık

İngilizce karşılığı "resilience" olarak ele alınmış olan kavramın Türkçe'deki karşılığı Öğülmüş (2001) tarafından "yılmazlık", Gizir (2004) tarafından, "psikolojik sağlamlık", Eminağaoğlu (2006) tarafından "psikolojik dayanıklılık" ve Terzi (2008) tarafından "kendini toparlama gücü" olarak kavramsallaştırılmıştır. Olumlu başa çıkma, uyum sağlayabilme, kararlılık, olumsuzluklara rağmen başarı sağlayabilme gibi kavramlar, psikolojik sağlamlık ile benzer anlamlarda kullanılabilir (Winfield, 1994).

Çeşitli tanımlardaki ortak noktaları inceleyen Gürgan'a (2006) göre psikolojik sağlamlık, doğuştan gelmekte ve herkeste çeşitli düzeylerde görülebilen davranışları kapsar. Tanımlarda, yaşanan zorlu durumlara sağlıklı bir şekilde uyum sağlayabilme ve yeterlilik duygusu oluşturma süreçleri öne çıkarılmakta ve sürecin dinamikliği vurgulanmaktadır. Psikolojik sağlamlığın temelinde zorlu bir duruma karşılık uyum sağlayabilme ve sonrasında başarı deneyimleme etmenleri yer almaktadır.

Psikolojik sağlamlık, çocuğun stresle baş edebilme ve travmayı atlatabilme yeteneğini ele alan bir kavramdır. Umut ile ilgili bir kavramdır ve sorunlarla olumlu baş etmenin sonucunda gelişen yeterlik ve uyum gibi süreçlerle ilgilidir (Murphy, 1987). Bir başka tanıma göre olağanüstü durumlar yaşandığında duruma adaptasyon sürecinde ve zor koşullarda başarı elde etme yeteneğidir (Fraser, Richman ve Galinsky, 1999). Masten ve Coatswort (1998) ise bireyi zorlayan yaşam koşullarına karşın uyum sağlamakla birlikte gelişim gösterme yeteneğine vurgu yapmaktadırlar. Rutter (1987) da psikolojik sağlamlığı, sorunlar yaşayan ya da stresli dnemelerde bireylerin bireysel farklılıklarına göre dayanıklılık düzeyine işaret etmektedir.

Masten, Best ve Garmezy (1990) psikolojik sağlamlığın literatürde üç temel olguyu incelemek için kullanıldığını belirtmişlerdir. Bunlar:

a) Psikolojik sağlamlık zorlukları aşabilen ve gelişimi beklenenin üzerinde olan risk altındaki bireyleri tanımlamakta kullanılır. Olumsuz yaşam şartlarında, zorlu koşullarda büyümüş başarılı kişilerin yaşam öyküleri ile risk altındaki çocukların psikolojik sağlamlık çalışmaları paralellik göstermektedir.

b) Stresli yaşam olayları karşısında bireyin hızlıca uyum gösterebilme yeteneği olarak ele alınır. Bu kapsamda travmatik veya stresli yaşam olayları yaşandığında birey üzerinde olumsuz etkilerini azaltan veya arttıran faktörler incelenmektedir.

c) Psikolojik travma yaşandığında etkisinden kurtulma ve iyileşmede önemli olan bireysel özellikler ve farklılıkları inceler. Travmatik bir olay deneyimlemek çocuğu rseleyebilir. Dolayısıyla travmadan sonra psikolojik sağlamlıkta iyileştiriciliğe vurgu yapılmaktadır.

Psikolojik sağlamlık kavramında ortak olan üç temel nokta vardır. Bunlar; risk veya zorluk, uyum gösterme baş edebilme yeterlik ve koruyucu faktörler olarak sıralanır. Böylece psikolojik sağlamlık, sağlıklı bir uyum gösterme ile adaptasyon sağlama sürecine katkısı olan koruyucu faktörlerle risk faktörlerinin etkileşimi sonucu ortaya çıkan durumdur (Windle, 1999).

Araştırmalar risk faktörleri ile koruyucu faktörler arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Psikolojik sağlamlık; zorlu durumların ve stres faktörünün üstesinden gelme yeteneğidir. Zorluklar ise risk taşıyan durumları tanımlamak için

kullanılmaktadır (Ruther 1999). İzleyen kısımlarda risk faktörleri ve koruyucu faktörler ayrıntılı olarak incelenecektir.

1.4.1. Risk Faktörleri

Psikolojik sağlamlık, kişi bir zorluk veya risk yaşadığında kullanılabilen bir tanımdır. Risk faktörü olmadığında çocuklar genel olarak yeterli, uyumlu ve normal davranışlar göstermektedir (Masten ve Reed, 2002). Psikolojik sağlamlık araştırmalarında riskli ortam ve koşullar ile risk altında başarı sağlayabilmiş çocuklar ele alınmaktadır. Zorluk anlamına gelen risk, istatistik ile ilişkili olarak incelenmektedir. Risk faktörleri, olası bir problemin devam etmesi ve olası bir sorunlu durumun ortaya çıkmasına neden olan etmenler şeklinde tanımlanmaktadır (Kirby ve Fraser, 1997).

Risk faktörleri insanların özellikle de çocuk ve gençlerin okuldan uzaklaşma, suça karışma gibi olumsuz sonuçları yaşamalarına sebep olan etmenleri içermektedir (Masten, 1994). Çocuklar için en önemli risk faktörleri kronik denebilecek düzeyde devamlılık gösteren faktörlerdir. Çocukların genel olarak bir yakınını kaybetme veya ağır hastalık durumunda psikolojik sağlamlık gösterme düzeyleri yüksektir. Ancak sürekli aile içi çatışma veya yoksulluk gibi durumlarda psikolojik sağlamlık gösterme düzeyleri düşebilmektedir ve dirençleri azalabilmektedir (Coleman ve Hagell, 2007).

Risk faktörlerinin varlığı psikiyatrik hastalıkla pozitif korelasyon göstermektedir. Risk faktörü altında olan çocuğun psikiyatrik bozukluğa sahip olma olasılığı herhangi bir risk altında olmayan çocuğa oranla daha yüksektir (Garmezy, 1987).

Psikolojik sağlamlık araştırmalarına göre risk faktörleri erken doğum, olumsuz yaşam koşulları ve deneyimler, kronik hastalıklar, ana babaların sağlık ve psikopatolojik geçmişi, ana babaların bir arada yaşamaması, yetersiz çocuk yetiştirme tutumu, aile içi şiddet, okula uyum güçlüğü, başarısızlık ve okulu bırakma, ihmal ve istismar, madde bağımlılığı, maddi sıkıntılar, yoksulluk, toplumsal travmalar ve doğal afetler olarak sıralanmaktadır (Gürkan, 2006).

Bazı risk faktörleri olumsuz sonuçların nedeni, bazı risk faktörleri ise olumsuz olayların sonuçlarıdır. Psikolojik sağlamlıkta riski tanımlamanın yanında

olumlu bir sonuç olan yeterlik kavramını da açıklamak gerekir. Yeterlik akademik ve toplumsal alanda uyumlu sonuçların elde edilmesidir(Gizir, 2006). Çocuğun bireysel gelişimini sağlayabilmek için çevresindeki koşullara uyum sağlamasını ifade etmektedir (Masten ve Coastworth, 1998).

Yeterlik anlamında en sık kullanılan olumlu sonuç değişkenleri; akademik başarı, olumlu davranış örüntüleri, arkadaşlar tarafından kabul görmek ve yakın arkadaşlık ilişkileri kurmak, psikolojik sağlık ve yaşa uygun spor ve toplum hizmeti gibi etkinliklerin içinde yer almak şeklinde sıralanabilir (Masten ve Reed, 2002).

1.4.2. Koruyucu Etmenler

Koruyucu etmenler risk ve zorlukları azaltan veya yok eden, bireyin sağlıklı bir şekilde uyum göstermesini sağlayan ve bireyin yeterliğini geliştiren faktörler olarak ifade edilir (Masten, 1994). Kararımak (2006) koruyucu etmenleri, risk faktörlerinin neden olduğu durumlara karşı; olumsuz tepkileri azaltıp yapıcı tepkiyi artırıcı etmenler olarak ele almaktadır.

Werner (1989) yaptığı boylamsal araştırmalar sonucunda, üç tip koruyucu faktörün ortaya çıktığını ifade etmiştir. Bunlar bireyin zihinsel nitelikleri (etkinlik seviyesi, sosyallik, genel zeka gibi) ve içsel kontrol durumu; duygusal destek sağlayan aile üyeleri arasındaki sevgi bağı ile bireyin daha yetkin ve kararlı olmasını sağlayan ve inanç sistemini de kapsayan dışsal destek sistemleri olarak sınıflandırmıştır. Greene ve Conrad (2002), koruyucu faktörlerin çocukların psikolojik sağlamlığına katkı sağlayan ve stresin azaltılmasına katkı sağlayan etmenler olarak ele almış; koruyucu faktörleri, içsel ve dışsal olarak, risk faktörünün etkisine karşı bireyin iyileşmesine ve dayanmasına yardımcı olan faktörler olarak tanımlamışlardır. Koruyucu faktörler, bireyin özellikleri, aile ve çevresiyle etkileşimi gibi durumlardan oluşur. Koruyucu faktörlerin oluşan riskleri ne derece azalttığı hatta önlediği önemlidir.

Psikolojik sağlamlık araştırmalarında koruyucu faktörler bireysel, ailesel ve çevresel özellikler kapsamında incelenmiş, risk altındaki bireylerin diğerlerine göre daha başarılı uyum gösterdiği görülmüştür (Masten ve Reed, 2002). İzleyen kısımda bireysel koruyucu etmenler ve ailenin de içinde değerlendirildiği çevresel koruyucu etmenler incelenecektir.

1.4.3. Bireysel Koruyucu Etmenler

Bireysel koruyucu faktörler, birçok çalışmada yer almıştır. Çalışmalarda psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek çocukların diğerlerine oranla zihinsel ve akademik başarılarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Psikolojik sağlamlıkla ilişkili olan bireysel faktörler; zeka, mizaç, iç kontrol, benlik saygısı, öz yetkinlik, öz farkındalık, etkili problem çözme, iyimserlik, umut ve yeterlidir (Kandel ve ark., 1988; Masten ve ark., 1988; Mandleco ve Peery, 2000; Cappella ve Rhona, 2001).

Psikolojik açıdan sağlam çocuklar sosyal ilişkilerinde daha aktiftirler ve çevrelerinde daha olumlu izlenim bırakırlar (Werner ve Smith, 1982; Garnezy ve Masten, 1986; Rutter, 1990; Bernard, 1991). Psikolojik olarak sağlam çocuklar daha mutlu bireyler olarak nitelendirilir (Kumpfer, 1999) mizah ve espri anlayışları daha gelişmiştir (Masten, 1986). Bunların yanı sıra bu çocuklar diğerlerine göre daha sağlıklı, fiziksel olarak güçlü, uyku ve yemek düzeni olan bireylerdir (Werner ve Smith, 1982, 1992; Kumpfer, 1999; Mandleco ve Perry, 2000).

1.4.4. Çevresel Koruyucu Etmenler

Bireyin kişilik özelliğinin yanında riskli durumlara uyum sağlamayı kolaylaştıran çevresel faktörler de vardır. Çocuğun ailede en az bir kişiyle olumlu bir iletişiminin olması ve yaptıklarının desteklenmesi risk altındaki çocuğun akademik ve toplumsal alanlarda başarılı olmasını ve uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır (Werner ve Smith, 1982, 1992; Rutter, 1990; Benard, 1991; Masten ve Coatsworth, 1998; Masten ve ark., 1999; Luthar, 1999; Reed-Victor, 2000; Buckner ve ark., 2003).

Çevresel etmenlerin en etkili olanlarından biri olan çocuğun akranları tarafından kabul edilmesi ve desteklenmesi risk altındaki çocuk için psikolojik sağlamlık açısından önemli bir faktördür (Werner ve Smith, 1992; Criss ve ark., 2002). Aile dışında bir yetişkinin risk altındaki çocukla ilgilenip ona destek vermesi de psikolojik sağlamlık için çevresini koruyucu bir etmendir (Werner ve Smith, 1982; 1992; Benard, 1991; Grizenko ve Pawliuk, 1994; Gordon ve Song, 1994; Gilligan, 2000; Smokowski, Reynolds ve Bezruczko, 2000).

Özetle psikolojik sağamlık birey ve çevre etkileşimi içinde ele alınır. Psikolojik sağamlığı etkileyen faktörler bireyin kişilik özelliklerinin yanı sıra okul, çevre ve toplum işbirliği içinde açıklanmalıdır (Fraser, 1997; Greene, 2002).

1.5. Psikolojik Sağamlık İle İlgili Araştırmalar

Gizir (2004) düşük sosyoekonomik düzeydeki bireylerin psikolojik sağamlığa ilişkin araştırmasında, dışsal faktörlerden ev içindeki yüksek beklentiler, okuldaki ilişkilerde ilgi ve arkadaşlık ilişkileri; içsel faktörlerden ise öz yeterlilik algısı, eğitsel beklentiler, empati, içten denetimlilik, geleceğe dair umutlu olma değişkenlerini ele almıştır. Dışsal faktörlerden ev içi ilişkilerde ve çevresel ilişkilerde ilgi azlığı arkadaş grubunda yüksek beklentilerin yanı sıra içsel faktörlerden problem çözme yetersizliğinin bu öğrencilerin psikolojik sağamlığını olumsuz etkilediği saptanmıştır.

Terzi (2008), çalışmasında psikolojik sağamlık bakımından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Toplam grupta, kız ve erkek gruplarında psikolojik sağamlık düzeyi ile iyimserlik, öz-yeterlilik ve problem çözme becerisi arasında olumlu ve anlamlı ilişki bulunmuş ve bu değişkenlerin psikolojik sağamlık üzerinde önemli etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Serbest (2010) çalışmasında psikolojik sağamlık ile algılanan anne kabulü arasında olumlu ilişki, depresif belirtiler arasında ise olumsuz ilişki olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerde algılanan anne kabulü, depresif belirtiler ve algılanan baba katılımının psikolojik sağamlığı anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Kız öğrencilerde ise, depresif belirtiler psikolojik sağamlığı yordamaktadır.

Arastaman ve Balcı (2013) çalışmasında; sınıf düzeyi, akademik başarı, devamsızlık, algılanan aile ve arkadaş desteği ile psikolojik sağamlık arasında anlamlı ilişki bulmuştur. Akademik başarı, okula devam, algılanan aile ve arkadaş desteğinin psikolojik sağamlığı olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Sipahioğlu (2008), çalışmasında risk grupları ile koruyucu faktörler arasındaki ilişkiye bakmıştır. Risk grupları arasında yoksulluğa, tek ebeveyn ile yaşamaya, cinsiyete ve okul türüne göre koruyucu faktörlerin farklılaştığı görülmüştür. Tek ebeveynle yaşayanlara oranla ailesi ile birlikte yaşayanlar daha yüksek puan almıştır.

Sosyoekonomik düzeyi düşük ve bir risk faktörü yaşayan öğrencilerle yürütülen çalışmada, öğrencilerin psikolojik sağlık düzeyleri ebeveynlerin boşanma veya birliktelik durumuna, algılanan sosyal destek düzeyine, okul içi etkinliklere katılmaya ve akademik başarıya bağlı olarak araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, psikolojik sağlık düzeyi ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında anlamlı ve olumlu ilişki olduğu tespit edilmiştir (Aktay, 2010).

Önder ve Gülay'ın (2008) çalışmasında psikolojik sağlamlığın benlik algısını olumlu etkilediğini belirtmiştir. Psikolojik sağlık düzeyi arttıkça benlik algısı daha olumlu olmaktadır. Ayrıca kız öğrencilerin psikolojik sağlık ortalaması erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır.

Çataloğlu (2011), madde kullanımı, aile işlevselliği ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında madde kullanmayan ergenlerin, dışsal faktörlerden okuldaki ilişkilerde yüksek beklenti, ev içi ilişkilerde ilgi, ev içi ilişkilerde yüksek beklenti, arkadaşlarından yüksek beklenti; içsel faktörlerden işbirliği ve iletişim, empati, öz-farkındalık, amaçlar, eğitsel beklentiler, koruyucu faktör düzeyleri madde kullanan ergenlerden daha yüksek bulunmuştur. İçsel koruyucu faktörler ve dışsal koruyucu faktörler ile aile işlevselliği algısı arasında olumlu ilişki saptanmıştır.

Ana babası boşanmış öğrencilerle yapılan çalışmada gruplar psikolojik sağlık düzeylerine bakımından karşılaştırıldığında anne ve babası birlikte olan öğrencilerin toplumsal ilişkiler, aile içi ilişkiler, amaçlar ve özlemler, anlamlı katılım için olanaklar ve problem çözme becerisi puanlarının ana babası boşanmış öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Özcan, 2005).

Atik (2013) yaptığı araştırma sonucunda liseli ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin ailenin gelir düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını tespit etmiştir. Ayrıca kardeş sayısı ile psikolojik sağlık arasında bir ilişki saptanmamıştır. Esen-Aktay (2010) yaptığı çalışmasında kardeş sayısı ile psikolojik sağlık düzeyini incelemiştir. Kardeş sayısına göre psikolojik sağlık puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir.

Williams ve Nelson-Gardell'in (2012) ergenlerin psikolojik sağlamlıklarını yordamak amacıyla yaptığı çalışmasında, ergenin bakımını sağlayan kişinin (anne

baba vs.) eğitimi ile sosyoekonomik düzeyinin psikolojik sağlamlığı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hand ve Furman (2009) yakın arkadaş sayısı ile ilgili yaptığı çalışmasında ergenlerin yakınlık kurması, kişide kişisel doyum, destek ve sevgi gibi duygularda avantaj olarak saptanmıştır.

Psikolojik sağlamlığı etkileyen bir diğer faktör de cinsiyettir. Güloğlu ve ark. (2012), yaptığı çalışmada cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada yalnızlık seviyesi artıkça psikolojik sağlamlığın azaldığını belirtmiştir. Akça (2012) yaptığı çalışmada cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada psikolojik sağlamlığın cinsiyet faktörüne göre erkeklerde ve kadınlarda değişiklik göstermediğini saptamıştır. Yılmaz ve ark. (2013) yaptığı çalışmada cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Buna göre kızların daha az psikolojik sağlamlık gösterdiğini belirtmiştir. Aydoğdu (2015) yaptığı çalışmada cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmasında psikolojik dayanıklılığın cinsiyete göre farklılık göstermediğini belirtmiştir. Oktan (2008) yaptığı çalışmada cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kızların psikolojik sağlamlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Kumpfer (1999) yaptığı çalışmada cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Risk altındaki kız çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek düzeyde olduğu bulmuştur.

BÖLÜM 2:YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada ergenlerde algılanan ana baba tutumları, benlik algısı, psikolojik sağlamlık ve demografik özellikler arasındaki ilişkiyi incelemek üzere betimsel bir model olan ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmada, algılanan ana baba tutumlarının benlik algısı ve psikolojik sağlamlık ile ilişkisi, ayrıca katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, ekonomik geliri gibi değişkenlere göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı olup olmadığı farklılaşıp farklılaşmadığı ilişkiyel tarama modeli çerçevesinde incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul ili Esenler ilçesindeki resmi ortaokullardaki öğrenim gören 12-14 yaş aralığındaki 7.ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Esenler ilçesinde yaşayan ve bu ilçedeki ortaokulda öğrenim gören ilk ergenlik dönemindeki 250 çocuk oluşturmaktadır.

Esenler ilçesi, İstanbul Avrupa yakasında bulunan ve İstanbul'un yüzölçümü olarak küçük bir ilçesi olmasına rağmen metrekareye çok fazla insanın düştüğü, düşük, orta, yüksek sosyo-ekonomik olmak üzere her düzeyden ailenin yaşadığı farklı kesimlerden insanların barındığı bir ilçedir. Araştırma bu yapıya uygun, geniş yelpazede öğrenci bulunabileceği göz önüne alınarak bu ilçede gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplamak için öğrencilere; kişisel bilgi formu, algılanan ana baba tutum ölçeği, sosyal karşılaştırma ölçeği ve çocuk-geç psikolojik sağlamlık ölçeği uygulanmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel formu (Ek 1) araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu formda katılımcıların cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne babanın birliktelik durumu, anne ve

babanın eğitim durumu, anne ve babanın yaşı, ailenin aylık geliri, öğrencinin yakın arkadaş sayısı sorulmuştur.

2.3.2. Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Ana baba tutum ölçeği çocukların-ergenlerin, ana babalarının çocuk yetiştirme tarzlarını, çocukların ana babalarını nasıl algıladıklarını ölçmek amacıyla Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiş ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından revize edilmiştir. Ölçeğin Demokratik Ana-Baba Tutumu, Otoriter Ana-Baba Tutumu ve Koruyucu-İstekçi Ana-Baba Tutumu olmak üzere üç ana boyutu bulunmaktadır. Anne-Baba Tutum Ölçeği “hiç uygun değil”den “tamamen uygun”a kadar değişen beş basamaklı likert tipi bir ölçektir.

Ölçekte “demokratik”, “otoriter” ve “koruyucu-istekçi” anne baba tutumlarını ölçen üç alt ölçek bulunmaktadır. 40 maddeden oluşan ölçekte 15 madde demokratik (1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39), 10 madde “otoriter” (3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38, 40) ve 15 madde “koruyucu-istekçi” (4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34) ana baba tutumunu ölçmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini belirleyebilmek için, hesaplanan ölçeğin alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları; demokratik tutum için .89, koruyucu-istekçi tutum için .82, otoriter tutum için .78 bulunmuştur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999). Test tekrar test güvenilirliği Pearson Momentler çarpımı katsayıları yukarıdaki sırayla .92, .75 ve .79 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği

Ölçeğin kısa form çalışması Liebenberg, Ungar ve LeBlanc (2013) tarafından yapılmış ve iki farklı çalışma sonucunda 12 maddelik kısa formu elde edilmiştir. Ölçeğin faktör yük değerleri .39 ile .88 arasında değişmekte ve iç tutarlılık katsayısı .84 bulunmuştur. Beşli likert yapıda olan ölçme aracı “*Beni tamamen tanımlıyor (5)*” ile “*Hiç tanımlamıyor (1)*” arasında derecelendirilmektedir. Yüksek puan yüksek sağlık düzeyini belirtmektedir.

Gizir ve Aydın (2006) tarafından uyarılama çalışması yapılan çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeği, on bir farklı ülkeden toplanan veriler ışığında geliştirilen ölçeğin 28 maddelik orijinal formu, üç alt ölçek ve sekiz alt boyuttan oluşmaktadır.

2.3.4. Sosyal Karşılaştırma Ölçeği (SKÖ)

Sosyal Karşılaştırma Ölçeği, Allan ve Gilbert(1995) tarafından geliştirilmiş olup kişinin kendini başkalarıyla kıyasladığında nasıl algıladığını ölçmek üzere iki kutuplu 5 madde olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin, Şahin ve Durak Şahin tarafından (1992) Türkçe'ye uyarlamasında bir madde daha eklenerek 6 madde elde edilmiştir. Sonrasında Şahin, Durak ve Yasak (1994) yaptıkları bir araştırmada boyut sayısını artırarak ölçeğin 18 maddelik son formunu oluşturmuşlardır.

SKÖ, toplamda 18 maddeden oluşan iki kutuplu (örneğin, yetenekli-yeteneksiz) 1-6 arası puanlanan likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar olumlu benlik algısını ifade ederken, düşük puanlar olumsuz benlik algısını ifade etmektedir.

Ölçeğin Türkiye örneklemindeki güvenirlik çalışmalarında 6 boyutlu formuyla 540 lise ve üniversite öğrencisi ile yapılan araştırmada Cronbach alfa değeri .79 olarak bulunmuştur (Şahin, Durak ve Yasak; 1994). Ölçeğin bu haliyle, depresif belirtileri yüksek ve düşük grupları başarılı bir şekilde ayırt edebildiği görülmüştür. 18 boyutlu günümüz formuyla 501 kişilik banka çalışanı örneklemiyle yapılan araştırmada ise Cronbach alfa değeri 0.89 gibi yüksek bir değer çıkmıştır (Şahin, Durak ve Yasak; 1994).

2.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi sürekli değişkenler arasında doğrusal ilişkinin kuvveti (derecesi) ve yönünü belirlemek üzere uygulanır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında nedensellik ilişkisini belirlemek üzere; bağımsız değişkenler yardımıyla zor elde edilen bağımlı değişken değerini kestirmek için regresyon analizi uygulanır(http://www.istatistikanaliz.com/regresyon_analizi.asp).

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir

BÖLÜM 3:BULGULAR

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan ergenlerin ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

3.1. Ergenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenlerin %26'sı (65 kişi) 12 yaşında, %37'si (93 kişi) 13 yaşında, %36'si (92 kişi) 14 yaşındadır. Katılımcıların yaş ortalaması 13.108 (standart sapması 0.8) dir.

Tablo 1: Ergenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Değişken	Adı	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	116	46,4
	Kadın	134	53,6
	Toplam	250	100,0

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler cinsiyet değişkenine göre 116'sı (%46,4) erkek, 134'ü (%53,6) kadın olarak dağılmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler kardeş sayısı değişkenine göre %32'si (80 kişi) 1, %31,6'sı (79 kişi) 2, %15,6'sı (%39 kişi) 3, %10'u (25 kişi) 4, %10,8'i (27 kişi) 5 ve yukarı olarak dağılmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler anne ve baba birliktelik durumu değişkenine göre %99,2'si (248 kişi) birlikte, %0,8'i (2 kişi) boşandılar olarak dağılmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler anne yaşı değişkenine göre %29,2'si (73 kişi) 28-35 yaş, %39,6'sı (99 kişi) 36-40 yaş, %17,6'sı (44 kişi) 41-45 yaş, %13,6'sı (34 kişi) 45 yaş üstü olarak dağılmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler baba yaşı değişkenine göre %9,6'sı (24 kişi) 30-35 yaş, %35,6'sı (89 kişi) 36-40 yaş, %28,1'i (70 kişi) 41-45 yaş, %14,1'i (35 kişi) 46-50 yaş, %12,8'i (32 kişi) 50 yaş üstü olarak dağılmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler anne eğitim düzeyi değişkenine göre %12'si (30 kişi) Okuryazar değil, %12,8'i (32 kişi) İlkokul terk, %39,6'sı (99 kişi) İlkokul mezunu, %23,2'si (58 kişi) Ortaokul mezunu, %12,4'ü (31 kişi) Lise ve üniversite mezunu olarak dağılmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler baba eğitim düzeyi değişkenine göre %3,6'sı (9 kişi) Okuryazar değil, %10,4'ü (26 kişi) İlkokul terk, %30,8'i (77 kişi) İlkokul mezunu, %32,8'i (82 kişi) Ortaokul mezunu, %18,8'i (47 kişi) Lise mezunu, %3,6'sı (9 kişi) Üniversite mezunu olarak dağılmaktadır.

Tablo 2: Ergenlerin Aile Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Değişken	Adı	Frekans(n)	Yüzde (%)
Aile Gelir Düzeyi	Yoksul (0-2000 TL)	139	55,6
	Orta Gelir Grubu (2001-4000 TL arası)	87	34,8
	Üst Gelir Grubu (4001 TL ve üstü)	24	9,6
	Toplam	250	100,0

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler aile gelir düzeyi değişkenine göre %55,6'si (139 kişi) 0-2000 TL arası, %34,8'si (87 kişi) 2001-4000 TL arası, %9,6'si (24 kişi) 4001 TL ve üstü olarak dağılmaktadır.

Tablo 3: Ergenlerin Yakın Arkadaş Sayısı Düzeyine Göre Dağılımı

Değişken	Adı	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yakın Arkadaş Sayısı	0-3	149	59,6
	4-6	59	23,6
	7 Ve Yukarı	42	16,8
	Toplam	250	100,0

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan 12-14 yaşları arasındaki ergenler yakın arkadaş sayısı değişkenine göre %59,6'sı (149 kişi) 0-3, %23,6'sı (59 kişi) 4-6, %16,8'si (42 kişi) 7 ve yukarı olarak dağılmaktadır.

3.2. Bağımlı Değişkenler (Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı, Psikolojik Sağlık) Arası İlişkiler

3.2.1. Bağımlı Değişkenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 4: Ana Baba Tutum Düzeylerine İlişkin Dağılımlar ve Puan Ortalamaları

	n	Ort	Ss	Min.	Max.
Demokratik Anne Baba Tutumu	250	59,060	10,837	21,000	75,000
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	250	44,368	10,421	19,000	75,000
Otoriter Anne Baba Tutumu	250	22,264	7,160	10,000	50,000

Algılanan ana ve babalarının tutumlarından ana babasını demokratik algılayanların ölçek puan ortalamaları (59,060; ss:10,837); koruyucu istekçi algılayanların puan ortalaması 44,368 (ss:10,421); otoriter olarak algılayanların puan ortalaması (22,264; ss:7,160)dır.

Tablo 5: Sosyal Karşılaştırma ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Sosyal Karşılaştırma	250	81,912	14,960	33,000	108,000
Psikolojik Sağlamlık	250	50,652	7,739	16,000	60,000

Araştırmaya katılan ergenlerin “sosyal karşılaştırma” ölçeği puan ortalaması 81,912 (ss:14,960) ve “psikolojik sağlamlık” ölçeği puan ortalaması 50,652 (ss:7,739) olarak saptanmıştır.

Tablo 6: Bağımlı Değişkenler (Anne Baba Tutumları, Sosyal Karşılaştırma, Psikolojik Sağlamlık) Arasındaki İlişkiler

	Demokratik Ana Baba Tutumu	Koruyucu İstekçi Ana Baba Tutumu	Otoriter Ana Baba Tutumu	Sosyal Karşılaştırma	Psikolojik Sağlamlık
Demokratik Ana Baba Tutumu	r 1,000				
Koruyucu İstekçi Ana Baba Tutumu	r -0,109	1,000			
Otoriter Ana Baba Tutumu	r -0,312**	0,587**	1,000		
Sosyal Karşılaştırma	r 0,389**	-0,091	-0,105	1,000	
Psikolojik Sağlamlık	r 0,702**	-0,083	-0,283**	0,418**	1,000

p<.05

Otoriter ana baba tutumu ve demokratik anne baba tutumu arasında orta düzeyde, olumsuz yönde ve anlamlı ilişki bulunmaktadır($r=-0.312$; $p<.05$). Bu da otoriter tutumun artmasıyla demokratik tutumun azaldığı anlamına gelmektedir.

Otoriter anne baba tutumu ve koruyucu istekçi ana baba tutumu arasında orta düzeyde olumlu yönde ve anlamlı ilişki bulunmaktadır($r=0.587$; $p<.05$). Bu bulgu otoriter tutumun artmasıyla koruyucu istekçi tutumun da arttığı anlamına gelmektedir.

Sosyal Karşılaştırma ve demokratik ana baba tutumu arasında orta düzeyde olumlu yönde ve anlamlı ilişki bulunmaktadır($r=0.389$; $p<.05$). Bulguya göre ana baba tutumunda algılanan demokratik tutum arttıkça ergenin kendisini olumlu değerlendirme düzeyi de artmaktadır.

Psikolojik Sağlık ve demokratik ana baba tutumu arasında yüksek düzeyde olumlu yönde ve anlamlı ilişki bulunmaktadır($r=0.702$; $p<.05$). Bu da ana baba tutumunda demokratik düzey arttıkça ergenin psikolojik sağlık düzeyinin de arttığı anlamına gelmektedir.

Psikolojik Sağlık ve otoriter ana baba tutumu arasında düşük düzeyde negatif yönde ve anlamlı ilişki bulunmaktadır($r=-0.283$; $p<.05$).

Psikolojik Sağlık ve sosyal karşılaştırma arasında düşük düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişki bulunmaktadır($r=0.418$; $p<.05$).

Diğer değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

3.3. Regresyon Analizi Sonuçları

3.3.1. Ana Baba Tutumlarının Sosyal Karşılaştırma Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

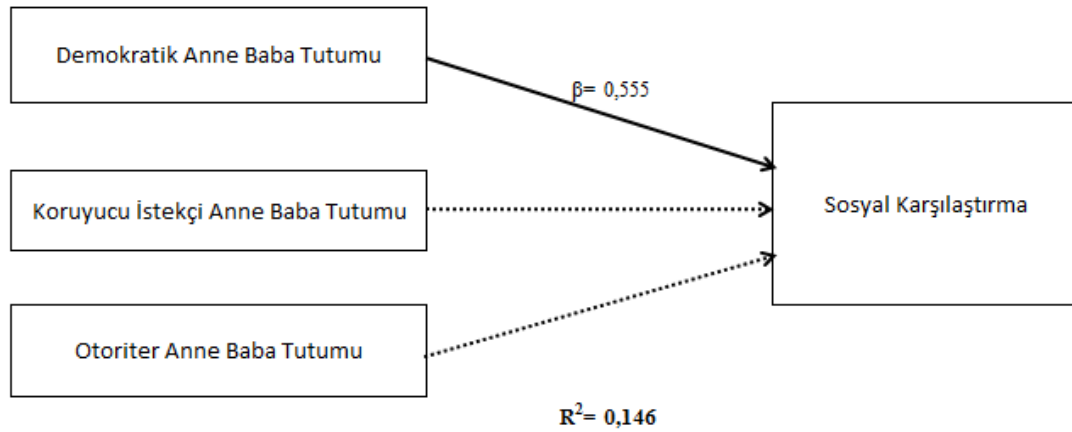
Tablo 7: Ana Baba Tutumlarının Sosyal Karşılaştırma Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Sosyal Karşılaştırma	Sabit	51,465	7,466	0,000	15,237	0,000	0,146
	Demokratik Anne Baba Tutumu	0,555	6,489	0,000			
	Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	-0,129	-1,234	0,219			
	Otoriter Anne Baba Tutumu	0,152	0,960	0,338			

Demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumunun ile sosyal karşılaştırma düzeyini yordayıp yordamadığını belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R^2=0,146$; $F=15,237$; $p<.05$).

Sosyal karşılaştırma düzeyini sadece demokratik anne baba tutumu yordamaktadır ($R^2=0,146$).

Ergenlerin demokratik anne baba tutumu düzeyi sosyal karşılaştırma düzeyini olumlu yordamaktadır ($\beta=0,555$). Ergenlerin koruyucu istekçi anne baba tutumu düzeyi sosyal karşılaştırma düzeyini yordamamaktadır ($p<.05$). Ergenlerin otoriter anne baba tutumu düzeyi sosyal karşılaştırma düzeyini yordamamaktadır ($p<.05$).

Şekil 1: Ana Baba Tutumlarının Sosyal Karşılaştırma Düzeyini Yordamasına Yönelik Sonuç Modeli

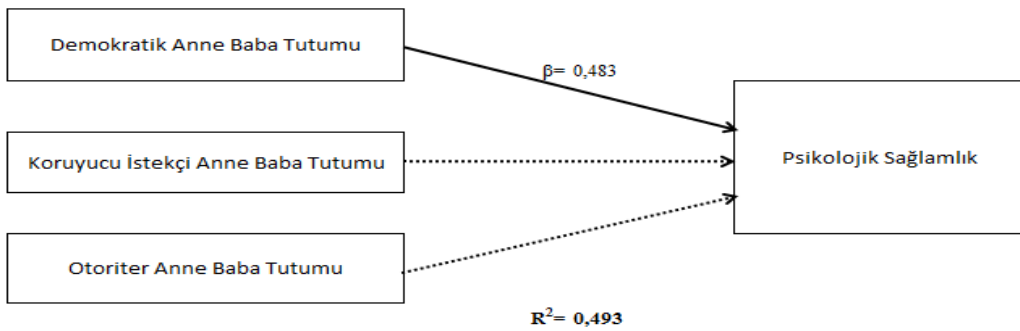
3.3.2. Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlık Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 8: Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlık Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Psikolojik Sağlık	Sabit	22,930	8,347	0,000	81,804	0,000	0,493
	Demokratik Anne Baba Tutumu	0,483	14,167	0,000			
	Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	0,038	0,905	0,366			
	Otoriter Anne Baba Tutumu	-0,110	-1,742	0,083			

Demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumunun psikolojik sağlık düzeyini yordayıp yordamadığını belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($R^2=0,493$; $F=81,804$; $p<.05$).

Psikolojik sağlık düzeyi sadece demokratik anne baba tutumunu yordamaktadır ($R^2=0,493$). Ergenlerin demokratik anne baba tutumu düzeyi psikolojik sağlık düzeyini olumlu yordamaktadır ($\beta=0,483$). Ergenlerin koruyucu istekçi anne baba tutumu düzeyi psikolojik sağlık düzeyini yordamamaktadır ($p<.05$). Ergenlerin otoriter anne baba tutumu düzeyi psikolojik sağlık düzeyini yordamamaktadır($p<.05$).

Şekil 2: Ana Baba Tutumlarının Psikolojik Sağlık Düzeyini Yordamasına Yönelik Sonuç Modeli

3.4. Gruplar Arası Karşılaştırmalar

3.4.1. Gelir Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma), Psikolojik Sağlamlık Düzeyi Farklılıkları

Tablo 9: Gelir Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Farklılıklarına İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Demokratik Anne Baba Tutumu	Yoksul (0-2000 TL arası)	139	58,058	11,365	1,618	0,200
	Orta Gelir Grubu (2001-4000 TL arası)	87	60,713	9,517		
	Üst Gelir Grubu (4001 TL ve üstü)	24	58,875	11,885		
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	Yoksul (0-2000 TL arası)	139	44,403	10,424	0,321	0,726
	Orta Gelir Grubu (2001-4000 TL arası)	87	43,908	10,245		
	Üst Gelir Grubu (4001 TL ve üstü)	24	45,833	11,316		
Otoriter Anne Baba Tutumu	Yoksul (0-2000 TL arası)	139	22,410	6,397	1,119	0,328
	Orta Gelir Grubu (2001-4000 TL arası)	87	21,563	7,709		
	Üst Gelir Grubu (4001 TL ve üstü)	24	23,958	9,067		

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

Tablo 10: Gelir Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı(Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Farklılıklarına İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Sosyal Karşılaştırma	Yoksul (0-2000 TL arası)	139	81,554	15,267	0,357	0,700
	Orta Gelir Grubu (2001-4000 TL arası)	87	82,908	14,112		
	Üst Gelir Grubu (4001 TL ve üstü)	24	80,375	16,518		
Psikolojik Sağlık	Yoksul (0-2000 TL arası)	139	50,180	8,484	0,951	0,388
	Orta Gelir Grubu (2001-4000 TL arası)	87	51,575	6,149		
	Üst Gelir Grubu (4001 TL ve üstü)	24	50,042	8,379		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, psikolojik sağlık puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p < .05$).

3.4.2. Anne Eğitim Düzeyine Göre Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma ve Psikolojik Sağlık Düzeyine İlişkin Farklılıklar

Tablo 11: Anne Eğitim Düzeyine Göre Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeyine İlişkin Farklılıklar

	Grup	N	Ort	Ss	F	P	Fark
Demokratik Anne Baba Tutumu	Okuryazar Değil	30	58,067	9,920	1,747	0,140	
	İlkokul Terk	32	55,906	12,622			
	İlkokul Mezunu	99	59,515	10,750			
	Ortaokul Mezunu	58	58,552	10,316			
	Lise ve üniversite Mezunu	31	62,774	10,404			
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	Okuryazar Değil	30	49,367	9,129	3,112	0,016	1 > 2 1 > 3 1 > 4 1 > 5
	İlkokul Terk	32	41,969	11,090			
	İlkokul Mezunu	99	44,990	11,426			
	Ortaokul Mezunu	58	43,741	8,357			
	Lise ve üniversite Mezunu	31	41,194	9,530			
Otoriter Anne Baba Tutumu	Okuryazar Değil	30	24,767	6,490	1,722	0,146	
	İlkokul Terk	32	21,125	4,982			
	İlkokul Mezunu	99	22,172	7,608			
	Ortaokul Mezunu	58	22,741	7,552			
	Lise ve üniversite Mezunu	31	20,419	7,075			

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,112$; $p<.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır.

Anneleri okuryazar olmayanların koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları (49,367; ss:9,129), anneleri ilkokul terk olanların koruyucu istekçi anne baba tutumu puanlarından (41,969; ss:11,090) yüksek bulunmuştur. Okuryazar olmayan annelerin koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları (49,367; ss:9,129), İlkokul mezunu olan

annelerin koruyucu istekçi anne baba tutumu puanlarından (44,990; ss:11,426) yüksek bulunmuştur. Yine okuryazar olmayan annelerin koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları (49,367; ss:9,129), Ortaokul mezunu annelerin koruyucu istekçi anne baba tutumu puanlarından (43,741; ss:8,357) yüksek bulunmuştur.

Benzer olarak Okuryazar olmayan annelerin koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları (49,367; ss:9,129), Lise ve üniversite mezunu annelerin koruyucu istekçi anne baba tutumu puanlarından (41,194; ss:9,530) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

Tablo 12: Anne Eğitim Düzeyine Göre Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeyine İlişkin Farklılıklar

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Sosyal Karşılaştırma	Okuryazar Değil	30	80,800	14,414	0,353	0,842	
	İlkokul Terk	32	83,375	13,001			
	İlkokul Mezunu	99	81,010	15,212			
	Ortaokul Mezunu	58	82,121	16,432			
	Lise Ve üniversite Mezunu	31	83,968	14,230			
Psikolojik Sağlık	Okuryazar Değil	30	50,500	6,268	2,892	0,023	3 > 2 4 > 2 5 > 2 5 > 3
	İlkokul Terk	32	47,406	10,016			
	İlkokul Mezunu	99	50,687	7,888			
	Ortaokul Mezunu	58	50,707	7,434			
	Lise Ve üniversite Mezunu	31	53,936	4,980			

Araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik sağlık puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,892$; $p < .05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır.

İlkokul mezunu annelerin psikolojik sağlamlık puanları (50,687; ss:7,888), İlkokul terk annelerin psikolojik sağlamlık puanlarından (47,406; ss:10,016) yüksek bulunmuştur. Ortaokul mezunu annelerin psikolojik sağlamlık puanları (50,707; ss:7,434), okuyazar annelerin psikolojik sağlamlık puanlarından (47,406; ss:10,016) yüksek bulunmuştur. Lise ve üniversite mezunu annelerin psikolojik sağlamlık puanları (53,936; ss:4,980), okuyazar annelerin psikolojik sağlamlık puanlarından (47,406; ss:10,016) yüksek bulunmuştur. Lise ve üniversite mezunu annelerin psikolojik sağlamlık puanları (53,936; ss:4,980), İlkokul mezunu annelerin psikolojik sağlamlık puanlarından (50,687; ss:7,888) yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p<.05$).

3.4.3. Anne Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar

Tablo 13: Anne Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Demokratik Anne Baba Tutumu	28-35 Yaş	73	57,343	12,364	2,344	0,074
	36-40 Yaş	99	61,263	10,261		
	41-45 Yaş	44	57,614	10,296		
	45 Yaş üstü	34	58,206	8,783		
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	28-35 Yaş	73	44,247	11,550	0,552	0,647
	36-40 Yaş	99	43,788	9,447		
	41-45 Yaş	44	44,273	9,947		
	45 Yaş üstü	34	46,441	11,349		
Otoriter Anne Baba Tutumu	28-35 Yaş	73	23,027	7,701	1,956	0,121
	36-40 Yaş	99	21,040	6,174		
	41-45 Yaş	44	22,386	6,807		
	45 Yaş üstü	34	24,029	8,650		

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının anne yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p<.05$).

Tablo 14: Anne Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı(Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Sosyal Karşılaştırma	28-35 Yaş	73	81,206	15,066	0,271	0,846
	36-40 Yaş	99	82,970	15,377		
	41-45 Yaş	44	81,250	15,258		
	45 Yaş üstü	34	81,206	13,504		
Psikolojik Sağlık	28-35 Yaş	73	49,288	9,560	1,723	0,163
	36-40 Yaş	99	51,909	6,905		
	41-45 Yaş	44	50,591	6,963		
	45 Yaş üstü	34	50,000	6,199		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, psikolojik sağlık puanları ortalamalarının anne yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p<.05$).

3.4.4. Baba Eğitim Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar

Tablo 15: Baba Eğitim Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Demokratik Anne Baba Tutumu	Okuryazar Değil	9	55,111	6,333	1,477	0,198
	İlkokul Terk	26	58,923	11,852		
	İlkokul Mezunu	77	58,740	10,118		
	Ortaokul Mezunu	82	59,683	11,531		
	Lise Mezunu	47	57,766	10,803		
	Üniversite Mezunu	9	67,222	8,885		
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	Okuryazar Değil	9	50,111	8,609	1,075	0,375
	İlkokul Terk	26	45,154	11,794		
	İlkokul Mezunu	77	44,507	10,579		
	Ortaokul Mezunu	82	44,585	9,760		
	Lise Mezunu	47	43,106	10,669		
	Üniversite Mezunu	9	39,778	10,768		
Otoriter Anne Baba Tutumu	Okuryazar Değil	9	25,444	6,839	0,740	0,594
	İlkokul Terk	26	21,346	7,283		
	İlkokul Mezunu	77	22,584	6,267		
	Ortaokul Mezunu	82	22,488	7,843		
	Lise Mezunu	47	21,702	7,607		
	Üniversite Mezunu	9	19,889	5,533		

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

Tablo 16: Baba Eğitim Düzeyine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Sosyal Karşılaştırma	Okuryazar Değil	9	80,778	10,317	1,197	0,311
	İlkokul Terk	26	85,423	9,977		
	İlkokul Mezunu	77	79,364	15,834		
	Ortaokul Mezunu	82	81,476	15,230		
	Lise Mezunu	47	84,085	15,854		
	Üniversite Mezunu	9	87,333	14,361		
Psikolojik Sağlık	Okuryazar Değil	9	49,000	4,717	1,426	0,216
	İlkokul Terk	26	48,615	9,896		
	İlkokul Mezunu	77	51,260	6,826		
	Ortaokul Mezunu	82	51,012	7,466		
	Lise Mezunu	47	49,575	8,914		
	Üniversite Mezunu	9	55,333	4,359		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, psikolojik sağlık puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

3.4.5. Baba Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar

Tablo 17: Baba Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Demokratik Anne Baba Tutumu	30-35 Yaş	24	56,000	15,163	0,839	0,502
	36-40 Yaş	89	59,708	11,052		
	41-45 Yaş	70	59,429	9,881		
	46-50 Yaş	35	60,200	9,893		
	50 Yaş üstü	32	57,500	9,412		
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	30-35 Yaş	24	44,667	14,376	0,579	0,678
	36-40 Yaş	89	43,124	10,285		
	41-45 Yaş	70	45,614	8,951		
	46-50 Yaş	35	44,686	8,557		
	50 Yaş üstü	32	44,531	12,318		
Otoriter Anne Baba Tutumu	30-35 Yaş	24	23,500	9,385	0,394	0,813
	36-40 Yaş	89	21,865	6,739		
	41-45 Yaş	70	21,871	5,698		
	46-50 Yaş	35	22,543	7,567		
	50 Yaş üstü	32	23,000	8,933		

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının baba yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

Tablo 18: Baba Yaşına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Sosyal Karşılaştırma ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Sosyal Karşılaştırma	30-35 Yaş	24	82,917	14,533	0,150	0,963
	36-40 Yaş	89	80,955	14,957		
	41-45 Yaş	70	82,329	15,360		
	46-50 Yaş	35	82,600	16,061		
	50 Yaş üstü	32	82,156	13,908		
Psikolojik Sağlık	30-35 Yaş	24	48,625	11,773	0,914	0,457
	36-40 Yaş	89	50,225	8,320		
	41-45 Yaş	70	51,829	6,350		
	46-50 Yaş	35	51,029	6,828		
	50 Yaş üstü	32	50,375	5,813		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, psikolojik sağlık puanları ortalamalarının baba yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

3.4.6. Kardeş Sayısına Göre Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar

Tablo 19: Kardeş Sayısına Göre Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Demokratik Anne Baba Tutumu	1	80	58,675	12,206	1,125	0,345
	2	79	60,203	10,234		
	3	39	60,744	10,287		
	4	25	56,800	8,505		
	5 Ve Yukarı	27	56,519	10,775		
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	1	80	43,450	11,459	2,316	0,058
	2	79	43,089	8,932		
	3	39	43,769	10,912		
	4	25	48,840	8,929		
	5 Ve Yukarı	27	47,556	10,775		
Otoriter Anne Baba Tutumu	1	80	21,225	7,892	0,916	0,455
	2	79	22,228	6,316		
	3	39	23,205	7,266		
	4	25	22,560	6,455		
	5 Ve Yukarı	27	23,815	7,691		

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p<.05$).

Tablo 20: Kardeş Sayısına Göre Benlik Algısı(Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Sosyal Karşılaştırma	1	80	80,925	15,674	0,363	0,835
	2	79	82,038	15,077		
	3	39	83,641	14,608		
	4	25	83,600	14,107		
	5 Ve Yukarı	27	80,407	14,380		
Psikolojik Sağlamlık	1	80	49,950	9,324	0,898	0,466
	2	79	51,203	6,452		
	3	39	51,564	7,656		
	4	25	51,720	4,532		
	5 Ve Yukarı	27	48,815	8,463		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, psikolojik sağlamlık puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p<.05$).

3.4.7. Yakın Arkadaş Sayısına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar

Tablo 21: Yakın Arkadaş Sayısına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Demokratik Anne Baba Tutumu	0-3	149	58,141	11,452	1,390	0,251
	4-6	59	60,729	9,616		
	7 ve Yukarı	42	59,976	10,052		
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	0-3	149	44,470	10,508	0,066	0,936
	4-6	59	44,492	10,870		
	7 ve Yukarı	42	43,833	9,665		
Otoriter Anne Baba Tutumu	0-3	149	22,571	7,524	0,336	0,715
	4-6	59	21,814	6,804		
	7 ve Yukarı	42	21,810	6,375		

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının yakın arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

Tablo 22: Yakın Arkadaş Sayısına Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P	Fark
Sosyal Karşılaştırma	0-3	149	79,973	15,602	3,151	0,045	2 > 1
	4-6	59	84,746	12,035			
	7 ve Yukarı	42	84,810	15,550			
Psikolojik Sağlık	0-3	149	49,524	8,189	4,124	0,017	2 > 1
	4-6	59	52,610	5,452			
	7 ve Yukarı	42	51,905	8,237			

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma puanları ortalamalarının yakın arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,151$; $p<.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yakın arkadaş sayısı 4-6 olanların sosyal karşılaştırma puan ortalaması (84,746; ss:12,035), yakın arkadaş sayısı 0-3 olanların sosyal karşılaştırma puan ortalamalarından (79,973; ss:15,602) daha yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

Araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik sağlamlık puanları ortalamalarının yakın arkadaş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,124$; $p<.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yakın arkadaş sayısı 4-6 olanların psikolojik sağlamlık puanları (52,610; ss:5,452), yakın arkadaş sayısı 0-3 olanların psikolojik sağlamlık puanlarından (49,524; ss:8,189) yüksek bulunmuştur.

3.4.8. Yaş Değişkenine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar

Tablo 23: Yaş Değişkenine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P	Fark
Demokratik Anne Baba Tutumu	12	65	59,215	10,771	3,489	0,032	2 > 3
	13	93	61,075	10,002			
	14	92	56,913	11,392			
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	12	65	44,831	9,305	0,087	0,917	
	13	93	44,172	11,407			
	14	92	44,239	10,221			
Otoriter Anne Baba Tutumu	12	65	20,477	6,555	4,490	0,012	3 > 1
	13	93	21,946	7,390			
	14	92	23,848	7,065			

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,489$; $p<.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yaşı 13 olanların demokratik anne baba tutumu puan ortalaması (61,075; ss:10,002), yaşı 14 olanların demokratik ana baba tutumu puan ortalamasından (56,913; ss:11,392) yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

Araştırmaya katılan ergenlerin otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,490$; $p<.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yaşı 14 olanların otoriter ana baba tutumu puan ortalaması (23,848; ss:7,065), yaşı 12 olanların otoriter anne baba tutumu puan ortalamasından (20,477; ss:6,555) yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p<.05$).

Tablo 24: Yaş Değişkenine Göre Oluşturulan Gruplar Arasında Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Sosyal Karşılaştırma	12	65	81,769	14,215	0,020	0,980
	13	93	82,161	14,537		
	14	92	81,761	16,017		
Psikolojik Sağlık	12	65	50,831	7,394	1,216	0,298
	13	93	51,462	6,672		
	14	92	49,707	8,878		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, psikolojik sağlamlık puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

3.4.9. Cinsiyet Değişkenine Göre Arasında Algılanan Ana Baba Tutumu, Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine İlişkin Farklılıklar

Tablo 25: Cinsiyet Değişkenine Göre Algılanan Ana Baba Tutumu Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Demokratik Anne Baba Tutumu	Erkek	116	57,733	9,112	-1,810	0,066
	Kadın	134	60,209	12,050		
Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	Erkek	116	47,440	9,827	4,501	0,000
	Kadın	134	41,709	10,219		
Otoriter Anne Baba Tutumu	Erkek	116	24,733	7,006	5,346	0,000
	Kadın	134	20,127	6,604		

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları koruyucu istekçi ana baba tutumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=4.501$; $p < .05$). Erkeklerin koruyucu istekçi anne baba tutumu puan ortalaması ($\bar{x}=47,440$), kadınların koruyucu istekçi anne baba tutumu puan ortalamasından ($\bar{x}=41,709$) yüksek bulunmuştur ($p < .05$).

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=5.346$; $p < .05$). Erkeklerin otoriter ana baba tutumu puan ortalamaları ($\bar{x}=24,733$), kadınların otoriter anne baba tutumu puan ortalamalarından ($\bar{x}=20,127$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

Tablo 26: Cinsiyet Değişkenine Göre Benlik Algısı (Sosyal Karşılaştırma) ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine İlişkin Anova Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Sosyal Karşılaştırma	Erkek	116	82,466	13,823	0,544	0,583
	Kadın	134	81,433	15,915		
Psikolojik Sağlamlık	Erkek	116	50,207	6,673	-0,846	0,390
	Kadın	134	51,037	8,562		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, psikolojik sağlamlık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

BÖLÜM 4: SONUÇ ve ÖNERİLER

Tartışma ve yorum bölümünde çalışmadan elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar literatürdeki diğer araştırma bulgularından yararlanılarak değerlendirilecektir.

4.1. Bağımlı Değişkenler Arası İlişkiler

Araştırmada algılanan demokratik ana baba tutumu düzeyi arttıkça benlik algısı düzeyinin de arttığı, koruyucu istekçi ve otoriter ana baba tutumu düzeyi ile benlik algısı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Bulgu Kuzgun'un (1972) demokratik ana baba tutumunun çocukların kendini gerçekleştirmesinde en doğru yaklaşım olduğu görüşü ve Baldwin'in (1995) demokratik ana baba tutumunun çocuğun kişilik gelişimi olumlu etkilediği ifadesiyle uyumlu olup bu kapsamda yapılan Kılıççı (1981), Örgün (2000) ve Torucu (1990)'nun bulgularıyla uyumludur. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Ergenlerin demokratik ana baba tutumu düzeyi arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyi de artmaktadır. Ergenlerin koruyucu istekçi ana baba tutumu ve otoriter ana baba tutumu düzeyi psikolojik sağlamlık düzeyini etkilememektedir. Algılanan ana baba tutumunun demokratik olması çocukta özgüven duygusunu olumlu etkilemekte (Yılmaz, 2007) çocukta psikolojik belirtinin daha az görülmesini yordamaktadır (Ceral ve Dağ, 2005). Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Araştırma bulgularında ana baba tutumlarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bulgu Aktaş'ın (2011) bulgusuyla uyumludur. Diğer yandan Demiriz ve ark. (2007) gelir düzeyi düşük olan ailelerde annenin daha fazla disiplin uyguladığını ifade etmiştir. Bu araştırma genel olarak yoksul öğrencilerin olduğu bir ilçede yapılmış olmasına rağmen aile gelir düzeyi açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Bunun bir nedeni kentli ailelerin hoşgörü düzeyinin yüksekliği olabilir, Bir diğer neden de çocukların yanlış davranarak ailelerini olumlu göstermesidir.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma, puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Yazındaki ailenin gelir düzeyinin benlik algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin

bulunmadığını gösteren araştırmalarla (Öngay, 1998; Haktanır ve Baran, 1998) tutarlı bir sonuçtur. Gökalan (2000) ve İkiz(2000) aile gelir düzeyinin artmasının benlik algısı düzeyini arttırdığını ifade etmiştir. Bazı araştırmalarda farklılık görülmesinin sebebi seçilen örnekleme ile ilgili olabilir. Bu konuda yazında tam bir fikir birliği bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik sağlıklılık puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Atik (2013) de benzer olarak psikolojik sağlıklılık düzeylerinin ailenin gelir düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını bulmuştur. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Anne eğitim düzeyi ile koruyucu istekçi ana baba tutumu arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Okuryazar olmayanların koruyucu istekçi ana baba tutumu puanları anne eğitim düzeyi ilkokul terk olanlarınkinden yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde anne eğitim düzeyi ilkokul terk olanların koruyucu istekçi ana baba tutumu puanları ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanlardan daha yüksektir. Durmuş (2006), anne eğitimi üniversite mezunu olanların koruyucu-istekçi tutum düzeyinin ilkokul mezunu olanlara oranla da az olduğunu ifade etmiştir. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Anne eğitim düzeyi değişkenine göre demokratik ana baba tutumu, otoriter ana baba tutumu puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Yılmaz (2007) annenin eğitim düzeyi yükseldikçe annenin ilgi ve kabul düzeyinin arttığını belirtmektedir. Araştırma sonuçları literatür ile çelişkili çıkmıştır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin anne eğitim düzeylerinin genel olarak düşük olması ve ailede daha çok otoritenin baba tarafından sağlanıyor olması anlamlı fark oluşmasına engel teşkil etmiş olabilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik sağlıklılık puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların psikolojik sağlıklılık puanları anne eğitim düzeyi ilkokul terk olanların psikolojik sağlıklılık puanlarından yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde anne eğitim düzeyi ortaokul, lise, üniversite mezunu olanların psikolojik

sağlamlık puanları anne eğitim düzeyi ilkokul terk olanların psikolojik sağlamlık düzeyi artmaktadır. Bu da eğitilmiş annelerin çocuk gelişiminde fiziksel gelişimin yanı sıra psikolojik ve toplumsal gelişimine de önem verdiğini göstermektedir. Williams ve Nelson-Gardell (2012) çocuğa bakım verenin eğitim düzeyinin psikolojik sağlamlığı yordadığını saptamıştır. Bu da eğitilmiş annelerin çocuk gelişiminde fiziksel gelişimin yanı sıra psikolojik ve toplumsal gelişimine de önem verdiğini göstermektedir. Bulgu yazınla uyumludur. Gökalan (2000) ana babanın eğitim düzeyinin artmasının benlik algısını olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Araştırma sonuçları literatürle benzerlik göstermiştir.

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik ana baba tutumu, koruyucu istekçi ana baba tutumu, otoriter ana baba tutumu puan ortalamaları baba eğitim düzeyi değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Yılmaz (2007) ve Zengin (2008) babanın eğitim düzeyi arttıkça çocukların babalarını daha fazla demokratik algıladıklarını ifade etmişlerdir. Bu araştırmada anlamlı ilişki görülmemiştir. Eğitim düzeyi baba tutumunu değiştirmemektedir. Bunun sebebi araştırma örneklemindeki babalar genel olarak düşük eğitim düzeyinde olması olabilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik ana baba tutumu, koruyucu istekçi anne baba tutumu, otoriter ana baba tutumu puan ortalamaları kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşmamıştır. Sertel (2003) kardeş sayısının artmasıyla koruyucu istekçi tutumun arttığı, Gökçedağ (2001) ise kardeş sayısının artmasıyla otoriter tutumunun arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Yazında da bu konuda tutarlı sonuçlar yoktur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma puan ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Öngay (1998) da kardeş sayısı ile benlik algısı arasında farklılığın bulunmadığını ifade eder. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik sağlamlık puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Atik (2013) ve Esen-Aktay (2010) kardeş sayısı ile psikolojik sağlamlık arasında bir

ilişki saptanamadığını ifade etmişlerdir. Bu kapsamda elde edilen sonuç anılan araştırma bulgularıyla uyum içindedir.

Araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik sağlamlık ve sosyal karşılaştırma puan ortalamalarının yakın arkadaş sayısı değişkenine göre arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yakın arkadaş sayısı 4-6 olanların psikolojik sağlamlık ve sosyal karşılaştırma puanları, yakın arkadaş sayısı 0-3 olanlarınkinden yüksek bulunmuştur. Öngay (1998) arkadaş sayısının çocukların benlik algısını olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Hand ve Furman (2009) ergenlerin yakınlık kurması kişide kişisel doyum duygularda avantaj olarak saptamıştır. Güloğlu ve ark. (2012), araştırmasında yalnızlık seviyesi artıkça psikolojik sağlamlığın azaldığını belirtmiştir. Ergenlik dönemi arkadaş ilişkilerinin aileden daha önemli görüldüğü bir dönemdir. Ergenin sorununu, sevincini paylaşabileceği samimi arkadaş sayısının çokluğu ruhsal durumunu olumlu etkilemektedir. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik ana baba tutumu puan ortalamalarının yaş değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Yaşı 13 olanların demokratik ana baba tutumu puanları yaşı 14 olanlarınkinden yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan ergenlerin otoriter ana baba tutumu puan ortalamalarının yaş değişkeni arasındaki fark da anlamlı bulunmuştur. Yaşı 14 olanların otoriter ana baba tutumu puanları, yaşı 12 olanların otoriter ana baba tutumu puanlarından yüksek bulunmuştur. Özyürek (2004) yaş ile ana baba tutumu arasında anlamlı farklılık bulunmadığını ifade etmiştir. Ergenlik dönemindeki çocuk yaşı büyüdükçe ana babasını daha otoriter algılamaktadır. Bunun sebebi ergenlik dönemde kimliğini kazanmak için kendisini daha özgür hissetmek istemesi olabilir. Ana babalar 14 yaşındakileri artık çocukluktan çıkmış, sorumlu davranması gereken yaşa ulaşmış algılıyor görünmektedirler.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal karşılaştırma puan ortalamaları yaş değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Öngay'ın (1998) bulgusuyla uyumlu sonuç elde edilmiştir. Ancak Eccles ve Midgey(1990) ergenlik döneminde benlik algısının küçük çocuklara oranla daha olumsuz etkilendiğini ifade etmektedir. Araştırma ilk ergenlik

dönemindeki (12-14 yaş aralığındaki) öğrencilerle yapıldığından yaş ile benlik algısı arasında farklılık görülmeyebilir. Örneklemin yaşları birbirine yakındır.

Araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamaları da yaş değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Luthar'a göre (1999) küçük yaştaki çocukların psikolojik sağlamlığı büyük yaştaki çocuklara oranla daha düşük düzeydedir. 12- 14 yaş arası ergenlerde yapılan araştırmada öğrencilerin yaşları birbirine yakın olduğundan anlamlı farklılık çıkmamış olabilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin ana baba tutumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkeni ile arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Erkeklerin koruyucu istekçi ana baba tutumu puanları kızların koruyucu istekçi ana baba tutumu puanlarından yüksek bulunmuştur. Erkek çocuklar ana babalarını daha koruyucu ve talepkar algılamaktadır. Araştırmaya katılan ergenlerin algıladıkları demokratik ana baba tutumu puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Erkeklerin otoriter ana baba tutumu puanları kız öğrencilerin otoriter ana baba tutumu puanlarından yüksek bulunmuştur. Bülbül (2014) kızların erkeklere göre ailelerini demokratik algıladığını erkeklerin ise kızlara göre otoriter algıladığını, Sertelin (2003) kızların erkeklere göre ailelerini daha koruyucu istekçi algıladığını, Yılmaz (2009) da kızların ailelerini daha demokratik algıladıklarını, erkeklerin ise ailelerini daha otoriter ve koruyucu-istekçi algıladığını belirtmişlerdir. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Sosyal karşılaştırma, puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Benlik algısı ve cinsiyet ile ilgili literatürdeki araştırmalar incelendiğinde çelişkili sonuçlara rastlanmaktadır. İkiz (2000), Bencik (2006), Ceylan (2013) ve Yenidünya (2005) cinsiyet ile benlik algısı arasında bir farklılaşma olmadığını ifade etmişlerdir. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Psikolojik sağlık puan ortalamaları da cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Akça (2012), Aydoğdu (2015) ve Terzi (2008) de psikolojik sağlamlığın cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığını ifade etmişlerdir. Yılmaz ve ark. (2013) ise kızların daha az psikolojik sağlık gösterdiğini diğer yandan Oktan

(2008) ve Kumpfer (1999) kızların psikolojik sağamlık düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Literatürde benzer ve çelişkili sonuçlara rastlanmaktadır.

Araştırma bulguları genel olarak ele alındığında demokratik ana baba tutumları ergenlerin psikolojik sağamlığını olumlu olarak, koruyucu istekçi ve otoriter ana baba tutumlarının ise ergenlerin psikolojik sağamlığını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Aile içindeki ilişkilerin demokratik olması, çocuğun fikirlerinin önemsendiği, düşüncelerinin dinlendiği anlamına gelmektedir. Bu ortamlarda yetişen çocuklar psikolojik olarak daha sağlıklı yetişmektedirler. Araştırma bulguları genel olarak yazınla uyumludur. Çocuğun özgüven kazanmasında, sosyal ilişkilerinde başarılı olabilmesinde, iletişim kurabilmesinde ana baba tutumunun önemi büyüktür. Ailenin olumlu yaklaşımı ergenlerin benlik algısına olumlu olarak yansımakta, ben kimim sorusuna olumlu cevaplar verebilmektedirler. Ergenlerin sosyal çevreyle iletişim kurabilmesinin ön koşulu kendini kabuldür. Ergenlik dönemindeki kimlik arayışını olumlu olarak tamamlayıp benliğine yönelik olumlu bakış açısı kazanan birey sağlıklı iletişim ve etkileşim kurar. Araştırma sonucunda demokratik ana baba tutumunun olumlu benlik algısı oluşturduğu görülmüştür. Bu kapsamda elde edilen sonuç yazınla tutarlıdır.

Bu çalışmada algılanan ana baba tutumlarının psikolojik sağamlık ve benlik algısı ilişkisi demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın demografik değişkenleri yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, ana baba yaşı, ana baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi ve öğrencinin yakın arkadaş sayısı ile sınırlıdır. Konuyla ilgili gelecek çalışmalarda farklı demografik değişkenler de ele alınarak incelenebilir.

Araştırma İstanbul Esenler ile sınırlıdır. Nüfusu 17 milyonu bulan İstanbul'da Esenler dışındaki ilçelerde de bu kapsamdaki çalışmalar yapılmalı, ilçeler arasındaki farklılıklar tespit edilebilir.

Araştırma sonuçlarında ana baba tutumunun demokratik olarak algılanmasının çocuklardaki psikolojik sağamlık düzeyini arttırdığı görülmüştür. Çocukların zorlu yaşam koşullarıyla baş edebilme gücünü arttırabilmeye yönelik ana baba tutumları

konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılabilir, bu kapsamda kitle iletişim araçları, sosyal medya kullanılarak ana babalar bilinçlendirilebilir ve bu kapsamda Halk Eğitim Merkezleri gibi eğitim birimlerinde eğitimler planlanabilir.

Okullarda görev yapan psikolojik danışman/rehber öğretmenler tarafından velilere aile içi ilişkiler ve tutumlar seminerleri düzenlenmesi yararlı olabilir.

Ailelere hizmetiçi eğitimler düzenlenebilir, broşür ve reklamlarda ana baba tutumlarının çocuğa etkisi konularına dikkat çekilebilir.

Araştırmanın katılımcıları 12-14 yaş aralığındaki ergenlerden oluşmaktadır. Çalışma ilkokul dönemi ve 15 yaş üstü ergenlerle tekrarlanarak daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aydın, B. (2004). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. (2. Baskı). İstanbul: Atlas Yayıncılık.

Bacanlı, H. (2006). *Sosyal İlişkilerde Benlik (Kendini Ayarlamanın Psikolojisi)*. İstanbul: M.E.B. Yayınları.

Baldwin, A. L.(1995). *Behaviour and Development Childhood*. NewYork: The Diyder Pres.

Baysal,C. ve Tekarslan,E. (2004). *Davranış Bilimleri*. (4.Basım). İstanbul: Avcıol Basım Yayın.

Burger, J. (2006). *Kişilik*. 1.Basım. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.

Burger, J. (2008). *Kişilik*. 1.Basım. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Coleman, J. ve A. Hagell. (2007). *Adolescence, Risk and Resilience*. U.K.: John Willeyand Sons Ltd.

Çağdas, A. ve Z. Seçer. (2004). *Anne Baba Eğitimi*. (1.Basım). Konya: Eğitim Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (2004). *İnsan ve Davranışı*. (13.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi

Ersanlı, K. (1991). *Benliğin Gelişimi ve Görevleri*. Samsun: DH Basın Yayım.

Fraser, M. (1997). *Risk and Resilience in Childhood (An ecological perspective)*. Washington. DC: NASW Press.

Fraser, M. W. ve Terzian, M. A. (2005). Risk and resilience in child development: Principles and strategies of practice. G.P. Mallon ve P. M. Hess (Ed.). *Child Welfare for the Twenty-First Century: A Handbook of Practices, Policies and Programs*. (s.55-71). N.Y: Columbia University Press.

Geçtan, E. (1996). *İnsan Olmak*. (17. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gergen, K. J. (1971). *The Concept of Self*. USA: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Greene, R. ve A. P. Conrad. (2002). Basic assumptions and terms. (Ed: R. Greene) Resiliency. *An İntegrated Approach to Practice, Policy, and Research*. Washington. DC: NASW Press.

James, W. (1950). *The Principles of Psychology*. New York: Dover Publications.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. (10. Basım). İstanbul. Evrim Yayınevi.

Kılıççı, Y. (1992). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık

Kirby, L.D. ve Fraser, M. W. (1997). Risk and Resilience in Childhood. (Ed: M. Fraser) *Risk and Resilience İn Childhood*. Washington, DC: NASW Press.

Köknel, Ö. (2005). *Kişilik*. 17.Basım. İstanbul. Altın Kitaplar Yayınevi.

Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi*. (5. Basım). İstanbul. Remzi Kitapevi.

Kumpfer, K. L. (1999). Factors and processes contributing to resilience: the resilience framework. (Ed: M. D. Glantz ve J. L. Johnson) *Resilience and development: Positive life adaptations*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

Luthar, S. (1999). *Poverty and children's adjustment*. New-bury Park, CA: Sage.

Kuzgun, Y. ve J. Eldeliklioğlu. (2005). Anne Baba Tutumları Ölçeği. Kuzgun ve F. Bacanlı (Ed.), *PDR'de Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. (Ed: M.C. Wang ve E.W. Gordon) *Educational resilience in inner-city America:Challenges and prospects*. Hillsdale, NJ: Lawrance Erlbaum

Masten, A. S. ve Reed, M. J. (2002). Resilience in development. (Ed: C. R. Snyder ve S. J. Lopez) *The Handbook of Positive Psychology*. Oxford University Press.

Morgan, C. F. (1984). *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi

Özdoğan, B. (2004). *Çocuk ve Oyun*. (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Özgüven, E. İ. (2001). *Ailede iletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.

Rogers, C.R. (1951). *Client Centered Therapy*. Bosoton: Mifflin.

Salk, L. (1995). *Çocuğun Duygusal Sorunları*. (6. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Taylor, S. E. , L. A. Peplau, D. O. Sears. (2000). *Social Psychology United States*. (10. Baskı). Prentice-Hall.

Werner, E. E. ve Smith, R. S. (1992). *Overcoming the odds: High risk children from birth to adulthood*. Ithaca, NY: Cornell University Press

Whirter, J. ve N.V. Acar. (1998). *Çocukla İletişim*. (1. Baskı). Ankara: MEB.

Whirter, J. ve Acar, N. (1985). *Çocukla İletişim*. Ankara: No Yayınları

Windle, M. (1999). Critical conceptual and measurement issues in the study of resilience. (Ed: Glantz, M. D. ve Johnson, J. L.) Resilience and development: Positive life adaptations. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

Winfield, L. F. (1994). Developing resilience in urban youth (Urban Monograph Series). Oakbrook, IL: North Central Regional Educational Laboratory.

Yavuzer, H. (2005). *Ana Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve Suç*. (8. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer H. (1998). *Ana Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer H. (1993) *Çocuk Psikolojisi*. (9. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yörükoğlu, A. (1994). *Çocuk Ruh Sağlığı*. (23. Basım). İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

Sürelî Yayınlar

Alisinanoğlu, F. (2003).Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1 (1),1-14.

Arastaman, G. ve Balcı, A. (2013). Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 915-928.

Arı, M ve diğerleri. (1995). Farklı Ana-Baba Tutumlarının 4-11 Yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması. *10. YaPa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul, 23-38.

Aydın, B. (1996). Benlik Kavramı ve Ben Şemaları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 8, 41-47.

Ceral, S. ve Dağ, İ. (2005). Ergenlerde Algılanan Anne-Baba Tutumlarına Bağlı Benlik Saygısı, Depresiflik ve Genel Psikolojik Belirti Düzeyi Farklılıkları. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 13(4), 233-241.

Demiriz, S. ve Öğretim, D. A. (2007). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 105-122

Eccles, J. S. ve Midgley, C. (1990). Changes in Academic Motivation and SelfPerception During Early Adolescence. *From Childhood to Adolescence*, 6, 134-155.

Eripek, S. (1982). Kuramsal Açıdan Çocuklardaki Problem Davranışların Nedenleri ve Bir Sınıflandırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 35-46.

Fraser, M. W., Richman, J. M. ve Galinsky, M.J. (1999). Risk, protection and resilience: toward a conceptual framework for social work practice. *Social Work Research*, 23, 129-208.

Ferrer, M. and co. (2005), Helping Your School - Age Child Develop A Healthy Self - Concept. Florida Cooperative Extension Service. Inst. *Of Food And Agricultural Sci. Uni. Of Flo.* 7-18.

Garmez, N. (1987). Stress, Competence, and Development: Continuities in the Study of Schizophrenic Adults, Children Vulnerable to Psychopathology, and the Search for Stress Resistant Children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(2), 159-174.

Gizir, C. A. ve Aydın, G. (2006). Psikolojik Sağlık ve Ergen Gelişim Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 87-99.

Güloğlu, B. ve ark. (2012), Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı Ve Psikolojik Sağlık. *Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 53-81.

Haktanır, G. ve Baran, G. (1998). Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri ile Anne Baba Tutumlarını Algılamalarının İncelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 5 (3). 134-141.

Hand, L.S. and Furman, W. (2009). Rewards and Costs in Adolescent Other-sex Friendships, Comparisons to Same-sex Friendships and Romantic Relationships. *Social Development*, 18, 270-287.

Kararımk, Ö. (2006). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (26), 129-142.

Kararırmak, Ö. ve Siviş, Ç. R. (2011), “Benlik Saygısının ve Denetim Odağının Psikolojik Sağlık Üzerine Etkisi: Duyguların aracı Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30-41.

Kaya, M. (1997). Ailede Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (9), 193-204.

Masten, A. S. ve Coastworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205-220.

Masten, A. S. Hubbard, J. J, Gest, S. D., Tellegen, A., Garmezy, N. ve Ramirez, M. (1999). Competence in the context of adversity: Pathways to resilience and maladaptation from childhood to late adolescence, *Development and Psychopathology*, 11, 143-169.

Masten, A. S. (1986). Humor and competence in school-aged children. *Child Development*, 57, 461- 473.

Masten, A. S. ve Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist*, 53(2), 205-220.

Önder, A. ve Gülay, H. (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlığının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 192-197.

Rappoport, L. (1972). Personality Development: The Chronology of Experience. Illinois: Scott Foresman. 335-364

Rutter, M. (1987). Psychosocial Resilience and Protective Mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316.

Terzi, Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Kendini Toparlama Gücünün İçsel Koruyucu Faktörlerle İlişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 297-306

Werner, E. E. (1989). High-risk Children in Young Adulthood: A Longitudinal Study From Birth to 32 years. *American Journal of Orthopsychiatry*, 59(1), 72-81.

Williams, J. ve Nelson-Gardell, D. (2012). Predicting resilience in sexually abused adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 36, 53– 63.

Tezler

Akça, Z. K. (2012). *Genç Yetişkinlikte Algılanan Anne-Baba Tutumlarının, Kendini Toparlama Gücü ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aktaş, İ. (2014). *Farklı Branşlarda Spor Yapan ve Spor Yapmayan Bireylerin Benlik Saygısı ve Risk Alma Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum

Aktaş, S. (2011). *9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Atik, E. L. (2013). *Liseli Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkide Özyansıtma ve İçgörünün Rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydoğdu, T. (2015). *Bağlanma Stilleri, Başa Çıkma Stratejileri İle Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bencik, S. (2006). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bıçakçı, Y. M. (2004). *Annesi Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Anne Baba Tutumlarını Algılamalarının Ve Benlik İmajlarının İncelenmesi*. (Basılmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Bülbül, A. (2014). *Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumları ile Yakın İlişkilerindeki Psikolojik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ceylan, İ. (2013). *Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Duygusal Öz yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çataloğlu, B. (2011). *Madde Kullanan ve Kullanmayan Ergenlerin Psikolojik Sağlık ve Aile İşlevleri Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Demiriz, S. (1997). *9-12 Yaş Çocukların Benlik Kavramı ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Durmuş, R. (2006). *3-6 Yas Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Anne-Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar Stratejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Esen, A. T. (2010). *Risk Altındaki Ortaöğretim 9. ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Kendini Toparlama Güçlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gizir, C. A. (2004). *Academic Resilience: An Investigation of Protective Factors Contributing to the Academic Achievement of Eight Grade Students in Poverty*.

(Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gökalan, Z. B. (2000). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin (12-14 yaş) Benlik Tasarımı, Atılganlık ve Kendini Açma Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Gökçedağ, S. (2001). *Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne-Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gürkan, U. (2006). *Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Yılmazlık Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hanımoğlu, E. (2010). *Seviye Belirleme Sınavına Girecek Olan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Sınav kaygısı, Mükemmeliyetçilik ve Anne-Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

İkiz, F. E. (2000). *Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki*. (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kılıççı, Y. (1981). *Üniversite Öğrencilerinin Kendini Kabullerini Etkileyen Bazı Değişkenler*. (Yayımlanmamış doçentlik tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, Ankara.

Kuzgun, Y. (1972). *Ana-baba Tutumlarının Bireylerin Kendini Gerçekleştirme Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Merter, K. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Oktan, V. (2008). *Üniversite Sınavına Hazırlanan Ergenlerin Psikolojik Sağlamlıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Öngay, E. A. (1998). *Anaokuluna Giden ve Gitmeyen İlkokul Öğrencilerinin Benlik Tasarımlarının Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Örgün, S. K. (2000). *Anne Baba Tutumları ile 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özcan, B. (2005). *Anne Babaları Boşanmış ve Anne Babaları Birlikte Olan Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Özellikleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztürk. İ. (1990). *Ana baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık, Duygularını Anlama, Yakınlık, Başatlık, Kendini Suçlama, Saldırganlık Düzeylerine Etkisi*. (Basılmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge Ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Serbest, S. (2010). *The Influence of The University Students' Perceived Paternal and Maternal Acceptance, Father Involvement and Depressive Symptoms on Their Resiliency*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Sertelin, Ç. (2003). *Aile Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları ile İlişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sipahioğlu, Ö. (2008). *Farklı Risk Gruplarındaki Ergenlerin Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Şendoğdu, M. C. (2000). *Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Anne-Babalarına Algılamaları ile Anne- Babaların Kendi Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Teşneli, Ö. (2007). *Seviyedeki Spor Branşlarının Fiziksel Benlik Algısı Üzerine Etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Torucu, B. K. (1990). *13-14 Yaşındaki Gençlerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi ve Ana- Baba Tutumlarındaki Farklılıkların Belirlenip Benlik Saygısına Etkisinin Araştırılıp Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Vidinlioğlu, S. Ö. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Benlik Algısı ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yarapsanlı, B. (2011). *Çocuklarda Depresyon Belirtilerinin Yordanmasında Yaşanmış Olumsuz Olaylar, Algılanan Anne-Baba Tutumu, Öğrenilmiş Çaresizlik ve Umutsuzluğun Rolü*. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yenidünya, A. (2005). *Lise Öğrencilerinde Rekabetçi Tutum, Benlik Saygısı ve Akademik Başarı İlişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldız, Ç. (1997). *Yüksek ve Düşük Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyine Sahip Bireylerin Başarı Ya da Başarısızlık Durumlarına İlişkin Nedensel Yüklemeleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, A. (2009). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları İle Kararsızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, E. (2011). *Benlik Saygısı, Kontrol Odağı Ve Öğrenme Stillerinin Akademik Başarıya Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek lisans tezi). Kara Harp Okulu/Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, Y. (2007). *Anne-Baba Tutumları İle İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı Ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zengin, Esra. (2008). *Anne Baba Tutumları İle Adolesan Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı,

Akademik amaçlı olarak yapılan araştırmada kullanılmak üzere aşağıda sorulan sorulardan altında kutucuk olanlara (X) işareti koyarak, boş bırakılanları yazılı olarak belirtiniz. Lütfen isim yazmayınız ve boş bırakmayınız. Tek bir cevap veriniz.

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz:

Erkek Kadın

3. Kardeş Sayınız :

4. Anneniz: Sağ Öldü

5. Babanız: Sağ Öldü

6. Anne ve babanız sağ ise:

Birlikte yaşıyorlar

Boşandı (boşandıyseniz kiminle birlikte yaşıyorsunuz?)

7. Annenizin yaşı:

8. Babanızın yaşı:

9. Annenizin eğitim durumu:

() Okuryazar değil () Ortaokul mezunu

() İlkokul terk (okuryazar) () Lise mezunu

() İlkokul mezunu () Üniversite mezunu

10. Babanızın eğitim durumu:

() Okuryazar değil () Ortaokul mezunu

() İlkokul terk (okuryazar) () Lise mezunu

() İlkokul mezunu () Üniversite mezunu

11. Ailenizin gelir düzeyi:

2000 TL'ye kadar 2000-4000 TL arası

4000-6000 TL arası 6000 TL üzeri

12. Yakın arkadaş (çok samimi, sırlarınızı açabildiğiniz) sayınız?

EK-2 SOSYAL KARŞILAŞTIRMA ÖLÇEĞİ

SOL

SAĞ

1. Yetersiz	①	②	③	④	⑤	⑥	Yeterli / Üstün
2. Beceriksiz	①	②	③	④	⑤	⑥	Becerikli
3. Başarısız	①	②	③	④	⑤	⑥	Başarılı
4. Sevilmeyen biri	①	②	③	④	⑤	⑥	Sevilen biri
5. İçedönük	①	②	③	④	⑤	⑥	Dışadönük
6. Yalnız	①	②	③	④	⑤	⑥	Yalnız değil
7. Dışta bırakılmış	①	②	③	④	⑤	⑥	Kabul edilmiş
8. Sabırsız	①	②	③	④	⑤	⑥	Sabırlı
9. Hoşgörüsüz	①	②	③	④	⑤	⑥	Hoşgörülü
10. Söyleneni yapan	①	②	③	④	⑤	⑥	İnisiyatif sahibi
11. Korkak	①	②	③	④	⑤	⑥	Cesur
12. Kendine güvensiz	①	②	③	④	⑤	⑥	Kendine güvenli
13. Çekingen	①	②	③	④	⑤	⑥	Atılgan
14. Dağınık	①	②	③	④	⑤	⑥	Düzenli
15. Pasif	①	②	③	④	⑤	⑥	Aktif
16. Kararsız	①	②	③	④	⑤	⑥	Kararlı
17. Antipatik	①	②	③	④	⑤	⑥	Sempatik
18. Boyun eğici	①	②	③	④	⑤	⑥	Hakkını arayan

EK-3 ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu anket, bireylerin anne ve babalarına yönelik düşüncelerini belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bu anketi doldururken anne ve babanızın sizlere karşı tutum ve davranışlarını göz önünde bulundurmanız ve aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki; 1:“Hiç uygun değil” 2:“Çok az uygun” 3:“ Kismen uygun” 4:“Oldukça uygun” 5:“Tamamen uygun” seçeneklerinden size en yakın olanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.		Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kismen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1	Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2	Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.					
3	Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.					
4	Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.					
5	Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyecek kadar resmidir.					
6	Arkadaşlarımı eve çağdırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranır.					
7	Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir					
8	Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söyler.					
9	Bana hükmetmeye çalışır.					
10	Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.					
11	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.					
12	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranır.					
13	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.					
14	Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.					
15	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.					
16	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.					

<p>Açıklama: Bu anket, bireylerin anne ve babalarına yönelik düşüncelerini belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bu anketi doldururken anne ve babanızın sizlere karşı tutum ve davranışlarını göz önünde bulundurmanız ve aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki; 1:“Hiç uygun değil” 2:“Çok az uygun” 3:“ Kısım en uygun” 4:“Oldukça uygun” 5:“Tamamen uygun” seçeneklerinden size en yakın olanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.</p>		Hiç Uygun Değ il	Çok Az Uygun	Kısım en Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
17	Sevmediğ im yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirir.					
18	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.					
19	Kendimi yönetebileceğ im yaşlarda bile her gittiğ i yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.					
20	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					
21	Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.					
22	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					
23	Benim gibi bir evladı olduğ u için kendini rahatsız hissettiğ ini sanıyorum.					
24	Okulda başarılı olmama konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda cezalandırır.					
25	Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanır.					
26	Beni daima yapabileceğ imden fazlasını yapmaya zorlamıştır.					
27	Paramı nerelere harcadığı mı ayrıntılı bir biçimde denetler.					
28	Her zaman, her iş te kusursuz olmam gerektiğ i inancındadır.					
29	Ona yaklaşmak istediğ imde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.					
30	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğ um inancını aş ılamıştır.					
31	Cinsellik konusunda karşılaşt ığım sorunları kendisine anlatmak istediğ imde hep ilgisiz kalmıştır					
32	Benim iyiliğ imi istediğ ini, benim için neyin iyi olduğ unu ancak kendisinin bileceğ ini söyler.					
33	Her zaman nerede olduğ umu ve ne yaptığı mı merak eder.					
34	İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğ ini söyler.					
35	Cinsel konularda çok tutucu olduğ u için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.					
36	Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.					

<p>Açıklama: Bu anket, bireylerin anne ve babalarına yönelik düşüncelerini belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bu anketi doldururken anne ve babanızın sizlere karşı tutum ve davranışlarını göz önünde bulundurmanız ve aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki; 1:“Hiç uygun değil” 2:“Çok az uygun” 3:“ Kismen uygun” 4:“Oldukça uygun” 5:“Tamamen uygun” seçeneklerinden size en yakın olanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.</p>		Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kismen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
37	Beni olduğum gibi kabul etmiştir.					
38	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.					
40	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.					

EK-4 ÇOCUK ve GENÇ PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu anketi doldururken kendinizi nasıl tanımlıyor iseniz aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki; 1:“Hiç uygun değil” 2:“Çok az uygun “ 3:“ Kismen uygun” 4:“Oldukça uygun” 5:“Tamamen uygun” seçeneklerinden size en uygun olanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.		Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kismen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1	Hayatımda saygı duyabileceğim insanlar var.					
2	Eğitim almak benim için önemlidir.					
3	Ailem benim hakkımda birçok şeyi bilir.					
4	Başladığım faaliyetleri/işleri bitirmeye çalışırım.					
5	Bir şeyler istediğim şekilde gitmediğinde, diğer insanlara ve kendime zarar vermeden bu durumu çözebilirim.					
6	Yardıma ihtiyacım olursa, nereden yardım alabileceğimi bilirim.					
7	Kendimi okuluma ait hissediyorum.					
8	Ailem zor zamanlarımda yanımdadır.					
9	Arkadaşlarım zor zamanlarımda yanımdadır.					
10	Yaşadığım toplumda bana adil bir şekilde davranılır.					
11	Hayatımda gelecekte kullanacağım yeteneklerimi geliştireceğim fırsatlara sahibim.					
12	Ailemin aile geleneklerini ve kültürünü seviyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Rojda GÜNDÜZ ALGÜNERHAN

Yüksek Lisans Eğitimi: Nişantaşı Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Yüksek Lisans Programı

Lisans Eğitimi (2009-2013): Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü

İlköğretim ve Lise Eğitimi (1997-2009): Güngören Gündoğdu İlköğretim Okulu- Güngören İzzet Ünver Lisesi

İş Bilgileri: Milli Eğitim Bakanlığı Ayvalıdere Ortaokulu (2013-) : Okul Psikolojik Danışmanı ve Rehber Öğretmeni

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve tarihi: Çermik, 17 Haziran 1991